

Univerzita Karlova
Evangelická teologická fakulta

Bakalářská práce

**Příběh biblické Rút a jeho inspirace pro sociální
problematiku dnešní společnosti**

Veronika Jarosilová

Katedra: Teologie a filozofie

Vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th.D.

Studijní program: Sociální práce, B7508

Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2018

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou bakalářskou práci s názvem „Příběh biblické Rút a jeho inspirace pro sociální problematiku dnešní společnosti“ napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 28. 4. 2018

Veronika Jarosilová

Anotace

Tato bakalářská práce s názvem „Příběh biblické Rút a jeho inspirace pro sociální problematiku dnešní společnosti“ je zaměřena na analýzu knihy Rút, srovnání některých jejích interpretací a aplikaci na sociální problematiku dnešní společnosti. Ačkoli se jedná o krátkou knihu, její význam je nezanedbatelný. Židé ji dokonce předčítají v synagogách při svátku týdnů, známém jako letnice. Patří tedy mezi pět svátečních svitků. Některá obecná fakta o knize, jako doba jejího vzniku, jsou stále předmětem diskuze. Mezi interpretacemi knihy srovnávanými v této práci však nejsou velké rozdíly. Autoři se shodují na nadějeplném poselství s výzvou k víře v Boha a lásce k druhým. Kniha Rút může být inspirativní pro témata individualismu a lhostejnosti, předsudků nebo péče o seniory. Je to kniha plná laskavosti, velkorysosti, rodinné soudržnosti a vzájemné solidarity.

Klíčová slova: interpretace, inspirace, láska, naděje, solidarita, víra

Summary

This bachelor thesis entitled "The Story of Biblical Ruth and Its Inspiration for Social Issues of Today's Society" is focused on the analysis of the book Ruth, comparison of some of its interpretations and application on social issues of today's society. Although it is a short book, its importance is not negligible. The Jews even read it in the synagogues during the feast of weeks known as Pentecost. Thus, it belongs among the five festive scrolls. Some general facts about the book, like its origins, are still being discussed. There are, however, no great differences between the interpretations of the book compared in this thesis. The authors agree on a hopeful message with the call to faith in God and love for others. The Book of Ruth can be inspiring on issues of individualism and indifference, prejudice or care for the elderly. It is a book full of kindness, generosity, family cohesion and mutual solidarity.

KEYWORDS: faith, hope, interpretation, inspiration, love, solidarity

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla moc poděkovat vedoucímu této práce Dr. Ing. Ladislavovi Heryánovi, Th.D., který se mnou konzultoval za všech podmínek, dával mi užitečné rady a po celou dobu mě v psaní práce podporoval, stejně jako má rodina, snoubenec a přátelé, kterým patří taktéž velký dík.

Obsah

Úvod.....	7
1. Kniha Rút v širším kontextu	8
1.1 Vznik, autorství a záměr	9
1.2 Literární hledisko	12
1.3 Teologické poselství.....	13
2. Různé interpretace knihy Rút.....	17
2.1 Úvod knihy.....	17
2.1.1 Za vlády soudců	17
2.1.2 Hlad.....	18
2.1.3 Význam jmen	18
2.2 Moáb	20
2.2.1 Cesta do Moábu.....	20
2.2.2 Smrt manžela a obou synů	21
2.3 Návrat do Betléma.....	22
2.3.1 Rozhodnutí	22
2.3.2 Příchod do Betléma	24
2.4 Rút a Bóaz.....	25
2.4.1 Štědrost a milosrdenství	25
2.5 Noemi má plán	27
2.5.1 Starost o budoucnost	27
2.5.2 Vyslání	28
2.5.3 Půlnoc.....	28
2.6 Bóaz – vykupitel	29
2.6.1 Vyjednávání	29
2.6.2 Narození syna.....	32
2.7 Závěr knihy	33
2.8 Shrnutí.....	34
3. Inspirace pro sociální problematiku dnešní společnosti.....	39
3.1 Individualismus a lhostejnost.....	39
3.2 Předsudky jako příčina sociální exkluze	41
3.3 Senioři žijící v chudobě/senioři bez domova	43
Závěr	45
Seznam literatury	47

Úvod

Hlavní postavou příběhu, jenž je hlavním tématem této práce, je významná biblická žena – Rút, která již mnoho století inspiruje svou neobyčejnou láskou a vírou ty, kteří jí to dovolí a ponoří se do knihy, která nese její jméno. Kniha Rút není příliš rozsáhlá, přesto obsahuje velké množství hlubokých myšlenek, které jsou mým hlavním předmětem zkoumání.

Cílem této práce je tedy seznámit čtenáře s některými interpretacemi knihy Rút, srovnat je mezi sebou a aplikovat její poselství na sociální problematiku dnešní společnosti.

Práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola je teoretická a pojednává o knize Rút v jejím širším kontextu. Zabývám se v ní vznikem, autorstvím a záměrem knihy, přičemž čerpám z odborných knih, věnujících se právě tomuto tématu nebo z knih výkladových, jejichž úvod obsahuje tyto obecné informace. Dalším tématem bylo literární hledisko knihy Rút a její teologické poselství. Druhá kapitola je věnovaná srovnání interpretací knihy Rút za použití komentářů různých autorů. Nejcitovanější knihou je „The New Bible commentary“ od autorů Donalda Guthrie a J. A. Motyera nebo Francis D. Nichol a jeho „*Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*“. Tato část práce je rozdělena do tematických celků kopírujících příběh Rút, jak je napsán v ekumenickém překladu Bible. Z tohoto překladu jsem vycházela, ale v práci se objevuje i srovnání s Biblií 21. století. Třetí, poslední kapitola směřuje k naplnění cíle práce. Vybírám tři témata ze sociální oblasti, propojuji je s příběhem Rút a hledám inspiraci pro danou problematiku. Jsou to témata individualismu a lhostejnosti; předsudků jako příčiny sociální exkluze; chudoby a bezdomovectví seniorů. Témata, která až překvapivě přiléhavě sedí na poselství knihy, jejímiž hlavními hrdinkami jsou dvě odvážné vdovy a jeden velkorysý muž.

1. Kniha Rút v širším kontextu

Kniha Rút tvoří svým rozsahem jen nepatrný střípek Bible, který by mohl být lehce přehlédnut. Autoři, kteří se zabývali studiem knihy Rút, se ale většinou shodují, že brilantní zpracování a hluboké poselství ji řadí mezi biblické klenoty. Jak píše Dillard a Longman¹, jde o krátký příběh, jehož zápletka je na první pohled docela jednoduchá, jasně vykreslená a skončí pokojně. Příběh se točí okolo několika postav a autor se věnuje především vyprávění o jejich morální síle. V knize se nevyskytují žádné vyložené záporné postavy, spíše se jedná o ctnostné lidi, kteří žijí čestně a snaží se naslouchat Hospodinu. Přesto je v knize spousta otázek a tajemství nezřejmých z prvního čtení. Zkoumání těchto skrytých významů se věnovalo mnoho autorů komentářů k Bibli nebo konkrétně ke knize Rút. Jejich poznatkům bude věnováno několik kapitol.

V moderní křesťanské Bibli se kniha Rút nachází ve Starém zákoně za Knihou Soudců a před 1-2 knihou Samuelovou. V hebrejské Bibli je umístěna mezi Spisy (*Ketuvim*) a zároveň patří mezi pět svátečních svitků, které se předčítají při nejdůležitějších židovských svátcích. Kniha Rút je v synagogách předčítána o svátcích týdnů neboli *šavu'ot*, známých také jako letnice. Jak se lze dočíst v knize přeložené Stanislavem Segertem², tyto svátky se slavily sedm týdnů po Velikonocích a daly by se srovnat s díkůvzdáním za úrodu. Díky tomuto spojení se sklizní úrody a děkování za ni, je kniha Rút nadčasová a univerzální, protože i zkušenost se sklizní je univerzální. Je blízká všem lidem na zemi, jak píše Hamlin³. Bez ohledu na to, zda se přímo podílíme na pěstování a sklizni plodin, jsme na ní nezpochybnitelně závislí.

Hamlin také podotýká, že redaktori, kteří se tímto tématem zabývali, „*chápu knihu Rút jako součást posvátné historie Izraele od Abraháma až po pád Jeruzaléma*“⁴. Dále si všímá, že se v knize Rút objevuje zmínka o Ráchel, Lee a Tamar, což spojuje příběh Rút s tradicí žen, které se staly pramatkami velkých mužů Starého zákona. V případě

¹ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 119

² *Pět svátečních svitků*. Praha: SNKLHU, 1958. Živá díla minulosti (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění). s. 53

³ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 3

⁴ s. 2 Ibid

Rút jde o jednoho z největších králů starozákonních knih, Davida, z jehož rodu pochází nejvýznamnější postava Nového zákona, Ježíš, pro křesťany Mesiáš.

1.1 Vznik, autorství a záměr

Na samém začátku knihy je zmíněno, že se příběh odehrává za dnů, kdy rozhodovali soudcové (1,1). Touto informací chce určitě autor něco říct, ale nemusí to nutně znamenat, že jde o dobu vzniku knihy. O tom, kdy byla kniha sepsána, není v knize zmínka a ani odborníci v tom nemají zcela jasno. Stěžejní otázka je, zda umístit vznik knihy Rúť do doby předexilní nebo spíše do poexilního období. Jak píše Dillard a Longman⁵, novodobí autoři se kloní spíše k dřívějšímu datování vzniku knihy, kdežto starší generace jejich kolegů zastávala spíš pozdější datum. Hlavní oblasti, které pomáhají určit dobu vzniku a jsou předmětem diskuze, se týkají těchto oblastí:

- **Aramaismy** – Někteří badatelé se domnívají, že přítomnost aramaismů v knize naznačuje, že byla sepsána až v době poexilní. Ovšem autoři „The New Bible Commentary“⁶ namítají, že už za dob krále Ezechiáše rozuměli jeruzalémští vůdci aramejštině velmi dobře, protože Syrský Aram a Izrael měli v té době blízké vztahy a jazyky tak mohly být propojené. Píší také, že aramaismy byly označeny jako západosemitské termíny, což znamená, že tento argument není relevantní pro datování knihy do období před exilem. V komentáři „Seventh-day Adventist Bible Commentary“ se navíc objevuje informace, že aramaismy „*se objevují i v jiných spisech, jejichž předexilní původ je nezpochybnitelný*“⁷.
- **Zákonné zvyklosti** – V knize Rúť se objevuje leviráť a obřad vyzutí střevíce. Tyto obřady se poprvé objevují v Deuteronomiu, kde mají poněkud striktnější znění, než jak byly realizovány právě v knize Rúť. Leviráť zajišťoval ochranu bezdětné vdovy jejím švagrem, který měl po smrti svého bratra povinnost ji přijmout za svou a jejich první syn musel nést jméno zemřelého, aby bylo zachováno v Izraeli. Pokud tak švagr nechtěl učinit, musel to oznámit starším města a vdova mu měla veřejně plivnout do tváře a vyzout střevíc tomu, který

⁵ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTÍČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 120

⁶ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 278

⁷ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 424

není ochoten zabezpečit vdovu podle práva a zachovat jméno svého bratra (Dt 25, 5-10). V knize Rút je levirát aplikován nedůsledně, jeho odmítnutí nepůsobí zúčastněnému žádnou potupu a zutí střevíce je považováno za starobylý zvyk (4,7), který působí spíše symbolicky. Proto se někteří autoři domnívají, že kniha byla napsána dlouho po Deuteronomiu. Dillard a Longman⁸ odmítají spojení s Deuteronomiem, protože obřad vyzutí střevíce se pokaždé vztahuje k jiné situaci a v knize Rút podle nich nejde o levirát, ale o zákon o zachránci z příbuzenstva. V komentáři Adventistů sedmého dne⁹ autoři upozorňují, že ačkoliv je zvyk v knize Rút považován za starý, nemusí se nutně jednat o minulost dávno zapomenutou.

- **Umístění v kánonu** – Umístění knihy až ve třetí části hebrejského kánonu podle některých dokazuje její poexilní původ. Proti tomuto tvrzení stojí argument, že doba vzniku knihy není jediným indikátorem pro umístění v kánonu. To se může v průběhu času měnit. Dle Nichola¹⁰ není umístění v kánonu relevantní pro posuzování data vzniku knihy. Píše, že kánon sám o sobě vznikl pozdě, podle internetového zdroje¹¹ pravděpodobně až po pádu Jeruzaléma, ke konci 1. století, a dodává, že pozice knihy Rút je stejná v prvních verzích kánonu jako v Bibli krále Jakuba (1611).
- **Závěrečný rodokmen** – Podle některých autorů představuje rodokmen na konci knihy jasný důkaz, že jde o kněžskou školu, která je typická pro období poexilní. Ovšem není to argument příliš přesvědčivý. Rodokmen nemůže sloužit jako důkaz pozdějšího vzniku, pokud neuznáme, že knihy Mojžíšovy a Jozue jsou taktéž poexilní, jak trefně namítá Nichol¹². Dillard a Longman zase předkládají

⁸ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 120

⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 424

¹⁰ Ibid

¹¹ Biblický kánon: Židovský kánon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 27. 11. 2016 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Biblick%C3%BD_k%C3%A1non

¹² NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 424

kritiku mnoha badatelů, kteří upozorňují na prameny P a D, které „*uchovávají ranou tradici, i když jim byla dána konečná podoba až později.*“¹³

Z literatury vyplývá, že většina novodobých autorů zastává předexilní vznik knihy Rút. Podle Hamlina¹⁴ dnes zastává většina badatelů názor, že byla sepsána v době královské (1020-587 př. Kr.), někteří se přiklánějí k době vlády krále Davida (cca 1000-961) nebo Šalomouna (961-922). Někteří se domnívají, že kniha má původ až v době krále Jošiáše (640-609) nebo za dob Nehemiáše a Ezdráše (464-358), kteří bojovali za obnovu důsledného dodržování Zákona v době po exilu. Např. zákaz manželství mezi judským mužem a ženou cizího původu (Neh13, 23-27). Někteří badatelé spojují knihu Rút právě s těmito poexilními událostmi a, jak se dočítáme v Segertově¹⁵ překladu, považují ji za protest proti takové úzkoprsosti. Autoři „The New Bible Commentary“¹⁶ uznávají, že by kniha měla odradit od židovského exkluzivismu vůči ostatním národům, ale předpokládají, že toto nebyl hlavní záměr knihy. Při bádání po období vzniku knihy je tedy nutné brát v potaz i její záměr. Mimo protestu proti politice Ezdráše a Nehemiáše se v literatuře vyskytuje hned několik možných vysvětlení, proč bylo tak důležité předat příběh Rút, její tchyně Noemi a jejich zachránce Boáze dál.

Několik možných záměrů knihy se objevuje v „Biblickém slovníku“¹⁷. Autoři uvádí čtyři možné původní záměry knihy:

- spojení knihy s předizraelskými zemědělskými obřady, čemuž napovídá užívání knihy při letničních svátcích
- zdůraznění povinnosti levirátu
- obhajoba všeobecnosti víry v Hospodina a odmítnutí vylučování lidí cizího původu
- souvislost s rodinou krále Davida – předzvěst mesiášské doby

¹³ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 120

¹⁴ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 2

¹⁵ *Pět svátečních svátků*. Praha: SNKLHU, 1958. Živá díla minulosti (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění). s. 55

¹⁶ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 277

¹⁷ NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 3. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1992. ISBN 80-900881-1-2. s. 815

V Segertově překladu je považován za nejpravděpodobnější záměr knihy „*zájem o rodinnou historii velikého a zbožného krále Davida*“¹⁸, jehož rod byl v historii Izraele velice významný, a proto si zasloužili pozornost i jeho předci. Davidův rodokmen je připojen na samém konci knihy Rút (4, 18-22) a zmiňuje Perese, Checrona, Rama, Aminadaba, Nachšona, Salmona, Boáze – jednoho z hlavních hrdinů příběhu Rút, jeho syna Obéda, který zplodil Jišaje, otce Davidova. Tento úhel pohledu se objevuje i v komentáři Adventistů sedmého dne¹⁹, kde je za důležitou považována návaznost Davidovského rodu na linii Mesiáše. Není od věci zmínit možný politický záměr knihy. Maclaren²⁰ uvádí jako jeden z možných záměrů uvedení Davidova rodokmenu apel na přijímání nežidů do Izraele. Možné je to proto, že sám král David má původ ve spojení Boáze – izraelského muže a Rút – moábské vdovy, tedy cizinky. Navíc i matka Boáze, Rachab, byla cizinka. Úvahy Alexandera Maclarena a dalších se v následujících řádcích objeví zejména při rozboru teologického záměru knihy Rút, protože pokud hledáme její hlubší smysl, musíme se na ni podívat také teologickými očima.

Autor knihy Rút je stejně nejistý jako doba jejího vzniku. Podle Talmudu je autorem Samuel, ale jak namítá Dillard a Longman²¹, ten žil příliš brzy. Podle „New Bible Commentary“²² žil autor asi sto let po Rút, možná za vlády krále Šalomouna (cca 970 – 931 př. n. l.).

1.2 Literární hledisko

Z hlediska literárního žánru připomíná kniha Rút novelu. Je kratšího rozsahu, její příběh je vcelku prostý, ale nápaditý. Děj má jasnou strukturu: začátek, zápletku a pointu. Podle Guthrieho a Motyera je příběh „*literárně čistý, přehledný a jednoduchý*“²³. Někteří autoři vůbec nepochybují o tom, že kniha Rút je právě tohoto žánru. Např. autoři „Pět svátečních svitků“ vůbec nepochybují, že je kniha Rút „*volně vytvořené*

¹⁸ *Pět svátečních svitků*. Praha: SNKLHU, 1958. Živá díla minulosti (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění). s. 54

¹⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 426

²⁰ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 262

²¹ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 121

²² GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 277

²³ Ibid

vyprávění“²⁴, protože se vrací do dávné minulosti, nezachycuje zcela přesně dobové zákony ani není jednoznačná v zasazení příběhu do historie davidovského rodu. Na druhou stranu, autor velice umně dokázal vyjádřit povahu hlavních postav bez složitého popisu, pouze skrze dialogy. Soudě z toho bylo pro autora zřejmě důležitější vystihnout charakter postav než důsledně popsat historické a právní pozadí příběhu. To ovšem nutně neznamená, že příběh nemá historickou váhu. Jak podotýká Dillard a Longman: „*Nejsme přesvědčeni o tom, že by vysoce umělecké vyprávění ukazovalo na nehistorický text.*“²⁵

Všichni autoři, z jejichž děl bylo čerpáno, se shodují na tom, že kniha Rút je svým literárním stylem výjimečná. Autor je považován za skvělého pisatele. Dokázal koncentrovat teologicky bohatý obsah v malém rozsahu s brilantní schopností zachovat starobylý ráz příběhu a zároveň mu dodat jemnost. Např. situace s určitým sexuálním nádechem (Rút potají uléhá Boázovi u nohou a žádá o jeho ochranu) nebo situace s právním podtextem (nedůsledné provedení obřadu vyzutí střevíce), které by mohly vzbudit nadměrnou pozornost, jsou vylíčeny tak citlivě, že jimi čtenář propluje a ony zcela přirozeně, bez znepokojování, zapadnou do příběhu. Jak píše Maclaren: „*ve srovnání s knihou Soudců, je kniha Rút idylická*“²⁶. Vypráví příběh zlomené Noemi, oddané Rút a štědrého Boáze a přes všechny útrapy dospěje ke šťastnému konci.

1.3 Teologické poselství

Knihy Rút je opředena mnoha faktickými tajemstvími. Nelze s jistotou určit dobu jejího vzniku ani autora, badatelé polemizují i nad původním záměrem knihy. Není tedy možné podat o ní exaktní zprávu jako o kusu literatury, je ale možné prozkoumat její teologický záměr, který je nadčasový a nevyžaduje přísnou historicitu uvažování.

Jak již bylo zmíněno výše, kniha Rút působí jako prostý příběh s jednoduchou zápletkou a šťastným koncem. Ve středu zájmu jsou morálně bezúhonné osoby, které by mohli jít mnohým příkladem, i co se týče jejich vztahu k Hospodinu. Objevují se i postavy s mírně negativním charakterem (Orpa – druhá snacha Noemi, která se nakonec

²⁴ *Pět svátečních svátků*. Praha: SNKLHU, 1958. Živá díla minulosti (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění). s. 58

²⁵ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 122

²⁶ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 259

vrátí do domu své matky a muž, který odmítl vykoupit pole Noemi a vzít si její snachu za ženu), které je lákavé stavět do kontrastu s těmi bezúhonnými. Pokud bychom zůstali v tomto rozměru, podotýká Dillard a Longman²⁷, a chápali poselství knihy Rút pouze eticky ve smyslu „budeš-li se chovat loajálně, povede se ti dobře“, přišli bychom o hluboké teologické poselství, které kniha poskytuje.

V komentáři Guthrieho a Motyera se objevuje pohled, že kniha Rút je „*příběh Boží péče o ty, kteří mu důvěřují, bez ohledu na jejich rasu*“²⁸. Domnívají se, že právě díky tomuto pozitivnímu náboji je příběh vyprávěn s takovým literárním mistrovstvím, jakého byl jen autor schopen. Podle nich se jedná o příběh obyčejné rodiny s neobyčejně hlubokou spiritualitou, což naznačuje, že víra autora byla pravděpodobně také výjimečná. Obecné poselství knihy je poeticky vyjádřeno Alexanderem Maclarenem²⁹. Ten píše, že kniha Rút nám připomíná, že nikdy není doba jen bouřlivá, že v ní jsou i klidná zákoutí, která poskytují pokojné útočiště před hlukem světa. Všimá si, že se v příběhu mísí dvě nejsilnější lidské emoce – láska a náboženství. Rút prokázala velké hrdinství svým rozhodnutím neopustit svou tchýni a odejít navždy ze svého rodného města vstříc nejisté budoucnosti. Její čin byl dobrovolný, plný lásky, odvahy a víry. Jak píše Maclaren: „*z jejich mladých úst, které již zažily zármutek a byly připraveny vypít svůj pohár hořkosti, vyšel při volání povinnosti dychtivý slib*“³⁰. Když si uvědomíme velikost tohoto činu, můžeme podle Maclarena začít rozpoznávat „*tiché hrdinství mnoha skromných a tiše trpících*“³¹. Ačkoliv celý příběh možná působí poněkud banálně a jednoduše, když se na něj podíváme důkladněji, zjistíme, že i zdánlivě obyčejný život může mít, a pravděpodobně i má, nějaký hlubší smysl. Pokud se ztotožňujeme s tím, že informace o rodové linii krále Davida je v knize důležitá, protože souvisí s narozením Ježíše Krista, můžeme při pozorné četbě knihy Rút žasnout nad Boží prozřetelností. Vždyť i z tak těžké situace, která se může zdát lidským očím bezvýhodná a naplněná zoufalstvím, vzniklo něco krásného. Všechna ta bolest a utrpení mělo svůj smysl, který nebyl zřejmý hned, ale až s časovým odstupem. V knize

²⁷ DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 123

²⁸ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 277

²⁹ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 259

³⁰ s. 261 Ibid

³¹ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 261

Dillarda a Longmana je zmíněn názor R. M. Halse a W. S. Prinsloo, že hlavním teologickým tématem knihy je „*skryté a nepřetržité působení Boží prozřetelnosti*“³². Je to zřejmé už jenom z toho, jak často se v ní vyskytuje Boží jméno, a to v různých podobách.

Guthrie a Motyer³³ ve svém komentáři píší o třech pojmenováních Boha, které se v knize vyskytují:

- „**Jahve**“ - „Hospodin“ – Jedná se o intimní pojmenování. Vyskytuje se v textu celkem osmnáctkrát. Takto pojmenovaný Bůh je vnímán jako zdroj požehnání, jako ten, který proměňuje neplodnost v plodnost, oplácí těm, kdo mu věří.
- „**Elohim**“ – „Bůh“ – rovněž intimní pojmenování
- „**Shaddai**“ – „Všemohoucí“ – Noemi se vyhýbala intimnímu pojmenování Boha, když přišla do Betléma a rozjitřil se její žal. V tu chvíli byla její víra oslabená. Autor chtěl pravděpodobně tímto neosobním pojmenováním zdůraznit bezmocnost Noemi a vyjádřit Boží schopnost tuto bezmocnost přetvořit.

Rút, mladá moábská vdova byla Božím působení zcela otevřená. Měla v Boha nezlomnou důvěru a každé její rozhodnutí bylo ovlivněno její neobyčejnou vírou. Alexander Maclaren³⁴ se ve své knize zamýšlí nad motivací Rút k tak odvážnému činu, jakým bylo opuštění rodné země a jejích bohů a nalézá dva nejdůležitější faktory. Prvním je láska Rút k její tchýni Noemi, druhým víra v Boha Izraele. Zde je nutné poznamenat, že láska Rút je v knize vykreslena jako čistá, bezpodmínečná a schopná sebeobětování. Maclaren píše, že to, co činí slova lásky Rút trvalými navěky je „*jejich vyjádření nejčistším sebeobětováním*“³⁵. Sebeobětování je podle něj vlastností každé vznešené lásky, protože taková láska touží vždy dát sebe za milovaného. Spíše než o zisk jde milujícímu o darování sebe.

³² DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0. s. 123

³³ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 278

³⁴ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 263

³⁵ s. 262 Ibid

Odevzdání se Rút je vysloveno v první kapitole:

„Kamkoli půjdeš, půjdu,

kdekoli zůstaneš, zůstanu.

Tvůj lid bude mým lidem

a tvůj Bůh mým Bohem.

Kde umřeš ty, umřu i já

a tam budu pochována.

Ať se mnou Hospodin udělá, co chce!

Rozdělí nás od sebe jen smrt. (Rt 1,16-17)

Jak vyplývá z textu, láska Rút k Noemi byla úzce spjata s přijetím víry v Boha Izraele. Bylo to tak silné, že měla odvalu, ba dokonce nutkavou potřebu, opustit všechny svoje jistoty - rodinné i materiální zázemí i moábské bohy (hlavního boha Kemoše) a vydala se neprošlapanou stezkou. Maclaren³⁶ připodobnil počínání Rút ke kopání zálivu mezi ní a její minulostí. Guthrie a Motyer³⁷ píší v této souvislosti o laskavosti (v hebrejštině *chesed*). Podle nich je toto slovo úzce spjata s Boží smlouvou s Izraelity a vyjadřuje, že Bůh je laskav k hříšným. Domnívají se, že kdo tuto laskavost zakusil, může projít změnou a být laskavý k lidem. A to se podle nich stalo u Boáze, Rút a Noemi. Kniha Rút tedy ukazuje, jak to vypadá, když lidé odpovídají na Boží lásku láskou k druhým lidem.

Kromě pojmenování Boha a laskavosti se Guthrie a Motyer³⁸ zaměřili ještě na jedno slovo, které se v knize vyskytuje celkem dvacet krát – vykoupení. Jak píší ve svém komentáři, slovo vykoupení se v té době používalo v Izraeli běžně. Blízcí příbuzní měli povinnost chránit členy své rodiny, pokud se ocitli v tíživé situaci. Výborně zde fungovala rodinná soudržnost. V knize Rút se vykoupení objevuje v souvislosti s ochranou vdovy a majetku jejího muže. Vykupitelem je v tomto případě dobře situovaný a zároveň štědrý rolník Boáz, který vykupuje majetek Noemi dobrovolně a dobrovolně si také bere za ženu Rút, cizinku a vdovu po Kiljónovi, synovi Noemi. Guthrie a Motyer uvádějí zajímavou myšlenku, že Boázovo vykoupení ukazuje na Vykupitele, který z něho vzejde.

³⁶ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 263

³⁷ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 278

³⁸ Ibid

2. Různé interpretace knihy Rút

V předchozích kapitolách již byla zmíněna debata o vzniku knihy Rút, její literární hledisko a teologické poselství. Tato kapitola je věnována podrobnému výkladu knihy. Většina velkých biblických komentářů rozebírá a vykládá text verš po verši. Pro tento typ práce jsem zvolila rozdělení textu do několika tematických částí, v nichž jsou zahrnuty příslušné verše. Pokusím se porovnat několik biblických komentářů mezi sebou a udělat si jasnější představu o možnostech výkladu knihy Rút.

Knihy Rút v dnešní podobě má čtyři kapitoly. Tematicky by se dala rozdělit takto:

Úvod

- 1) Odchod a pobyt v Moábu
- 2) Návrat do Betléma
- 3) Rút a Bóaz
- 4) Noemi má plán
- 5) Boáz - vykupitel

Závěr

2.1 Úvod knihy

2.1.1 Za vlády soudců

Na začátku knihy se objevuje časové určení příběhu, geografické umístění a popis sociální situace. Podle první věty se měl příběh Rút odehrát za dob soudců v judském Betlémě v době, kdy zemi sužoval hladomor. Podle této chronologie je kniha Rút umístěna v dnešní Bibli za Knihou Soudců. Nichol³⁹ ve svém komentáři uvádí, že pokud byla matkou Boáze Rachab z Jericha, příběh Rút se odehrál v rané fázi vlády soudců. Důvodem jeho tvrzení je propojení historických dat vstupu Izraelitů do Kanaánu (1405 př. Kr.) a vlády soudců, která trvala od smrti Jozua až do nástupu krále Saula na trůn v roce 1051 př. Kr. Protože rodina Rachab byla podle Bible jediná ušetřená vyhlazení Jericha, předpokládá se, že si Rachab vzala Izraelitu a s ním měla syna Boáze. A protože z knihy Rút vyplývá, že Boáz už nebyl v době, kdy přišla Rút nejmladší, zasadil Nichol příběh do doby kolem roku 1300 př. Kr.

³⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 429

Hamlin se ve své knize zaměřil na charakteristiku doby soudců a vyjádřil ji těmito slovy: „*když bylo rozšířené násilí na ženách, pomsta, modlářství, smrt a desintegrace jako za vlády soudců, skrytá ruka Boží připravovala budoucnost pro přeživší, jejich rodiny a jejich lid a, z novozákonní perspektivy, pro všechny lidi na zemi.*“⁴⁰

2.1.2 Hlad

Jak píše Knight⁴¹ a sami bychom to mohli říct, doba soudců byla bouřlivá a nejistá. Navíc Betlém v té době trápil hladomor. Kniha Rút se svým šťastným příběhem tedy podle Knighta představuje jakousi oázu uprostřed zničenosti a hladu.

Hladomor v judském Betlémě, píše Nichol⁴² byl pravděpodobně způsoben suchem, které bylo v oblasti Palestiny běžné a pravidelně se opakovalo. Dále podotýká, že sucho na území Judy nemuselo ovlivnit hornatou oblast Moábu, jenž se nacházela východně od Mrtvého moře a navzdory svému hornatému povrchu se tam zřejmě vyskytovala úrodná pole, protože právě Moáb si zvolil jako své útočiště před hladem Elímelek, obyvatel Betléma, se svou ženou Noemi a dvěma syny, Machlónem a Kiljónem. Guthrie a Motyer⁴³ se domnívají, že šlo o úrodné náhorní plošiny, na které mohlo být vidět z kopců jižně od Betléma. Hamlin⁴⁴ k tomu poznamenává, že slovo *hlad* mohlo znamenat také duševní, sociální nebo duchovní strádání.

2.1.3 Význam jmen

Postavy, které se objevují na začátku příběhu, jsou Elímelek – otec rodiny; Noemi – jeho žena; Machlón a Kiljón – jejich synové. Jsou označeni jako Efratejci z judského Betléma. Jak je známo, ve starověkém Izraeli bylo zvykem dávat potomkům jména, která je nějakým způsobem vystihují. Proto se komentátoři Písma zaměřili i na výklad jmen, která se v příběhu objevují a některé se pokusili dát do souvislosti s chováním či osudem dané postavy.

⁴⁰ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 5

⁴¹ KNIGHT, George Angus Fulton. *Ruth and Jonah: introduction and commentary*. London: SCM Press, 1950. Torch Bible commentaries. [from old catalog]. s. 25

⁴² NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 429

⁴³ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 279

⁴⁴ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 7

Elímelek (Elimelech) – Podle Guthrie a Motyera⁴⁵ znamená toto jméno „Bůh je král“ a je velmi staré. Vyskytuje se ve spisech ze 14. století př. Kr. Podle autorů knihy se jména končící *melek* pojí s předexilním obdobím. Nichol⁴⁶ upozorňuje na význam jména a spojuje ho se zbožností rodičů Elímeleka. Píše, že pokud se za doby jeho narození mluvilo v Izraeli o jmenování krále, rodiče dali jasně najevo, kdo je pro ně jediný pravý král Izraele.

Noemi (Naomi) – Toto jméno je možné vykládat dvěma způsoby. Slovník biblických jmen⁴⁷ a Nichol⁴⁸ uvádí překlad „příjemná“. To by podle něj mohlo znamenat, že rodiče Noemi měli radost (byla jim příjemná) i z dcery, ačkoli Hebrejci zpravidla oslavovali spíš narození syna. Guthrie a Motyer⁴⁹ a Jiří Gruber⁵⁰ počítají také se souvislostí s pohanským bohem Naamánem. Gruber podotýká, že za dob soudců mnoho Izraelitů přijímalo pohanské zvyky a obracelo se proti Hospodinu, jak popisuje kniha Soudců. Kniha Rút je podle něj protikladem, protože „*víra v Hospodina zde vítězí nad pohanstvím*“⁵¹.

Machlón – Slovník biblických jmen⁵² uvádí význam „nemocný“. Podle autorů komentářů je však význam tohoto jména nejasný.

Kiljón – Slovník⁵³ uvádí význam „prahnoucí, traticí se“. Guthrie a Motyer⁵⁴ i Nichol⁵⁵ zmiňují význam „chřadnoucí“. Nichol dodává, že je možné, že se ani jeden ze synů nenarodil velký a proto dostali taková jména.

⁴⁵ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 7

⁴⁶ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 429, 430

⁴⁷ Zajímavosti. *Církev bratrská* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

http://cb.cz/husinec/Zajimavosti/Slovník_biblických_jmen_podle_A_Adlofa

⁴⁸ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 429

⁴⁹ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 279

⁵⁰ GRUBER, Jiří. Rút. *Českokobratrská církev evangelická sbor Brno* [online]. 2007 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://brno1.evangelnet.cz/node/246>

⁵¹ Ibid

⁵² Zajímavosti. *Církev bratrská* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

http://cb.cz/husinec/Zajimavosti/Slovník_biblických_jmen_podle_A_Adlofa

⁵³ Ibid

⁵⁴ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 279

Efratejci - Toto pojmenování vyplývá ze starého názvu města Betlém – Efrata, což znamená „Dům chleba“.⁵⁶ Starozákonní překladatelská komise (dále jen SPK)⁵⁷ uvádí ještě možný původní výzam - „dům Lachmu“ - božstvo plodnosti a dodává, že ať už počítáme s jakýmkoli překladem, lze si všimnout nesouladu mezi pozitivním významem slova „Efratejci“ a „Betlém“ a jejich situací hladu a bídy. Je možné, že autor chtěl podtrhnout nejistotu lidské existence a její závislost na milosti Hospodinově.

Judský Betlém - Autor je velmi precizní a dává si pozor, aby nebyl zaměněn judský Betlém za Betlém zebulunský. Hamlin⁵⁸ publikoval ve své knížce zajímavou myšlenku, z níž je pochopitelné, proč bylo důležité zdůraznit, o který Betlém se jedná. Judský Betlém se v Bibli objevuje v souvislosti s příběhem prarodičů krále Davida (Rút a Boáz), pak je judský Betlém označen za město Davidovo (1 Sam 20,6) a nakonec je tento Betlém spojen s narozením Ježíše, pro křesťany Mesiáše (Mat 2,1,5). Zde je vidět jasná souvislost mezi těmito třemi příběhy. Kolektiv autorů „An exposition of the Bible“⁵⁹ v úvodu svého komentáře knihy Rút vzpomíná na temné časy judského Betléma za doby soudců, ale zároveň považuje za důležité uvědomit si, že po čase soudců se nám naskytá možnost nahlédnout do Betléma, který byl rozsvícen příchodem Rút a její láskou v té nejčistší podobě, realizovanou v obyčejném životě a opřenou o víru v Hospodina.

2.2 Moáb

2.2.1 Cesta do Moábu

Ať už to bylo z důvodu fyzického nebo jiného hladu, odešla rodina Elímeleka do moábského kraje a tam se na přechodnou dobu usadila. Jak již bylo zmíněno, moábské království leželo na východní straně Mrtvého moře. Hamlin⁶⁰ upřesňuje, že od severu

⁵⁵ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 429, 430

⁵⁶ GRUBER, Jiří. Rút. *Českobratrská církev evangelická sbor Brno* [online]. 2007 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://brno1.evangelnet.cz/node/246>

⁵⁷ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 138

⁵⁸ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 6

⁵⁹ DODS, Marcus a kol. *An exposition of the Bible: a series of expositions covering all the books of the Old and New Testament*. 1. Hartford: Hartford, Conn. : Printed independently of the English editors and of other publishers by and for the S.S. Scranton Co., 1903. s. 839

⁶⁰ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 8

na jih se rozpínalo v délce 40 km. Moábci byli potomci Lotovi, tudíž příbuzní Izraelců, ale jak píše Gruber⁶¹, nábožensky se zcela rozcházel. Betlémská rodina by se podle Maclarena⁶² dala označit za misionářskou, protože nesli svou víru v jednoho Boha (Jahve) do kraje, kde lidé uctívali nejednoho boha a žili úplně odlišným způsobem. SPK⁶³ přirovnává situaci Elímeleka např. k Abrahamovi nebo Izákovi. I oni se nacházeli v zemích, kde nemohli čekat náboženské pochopení. Nicméně, v případě Rút bylo toto, možná netušené, misionářské poslání naplněno. Opustila moábské bohy a dychtila po poznání Hospodina.

2.2.2 Smrt manžela a obou synů

Již ve třetím verši první kapitoly je Noemi postavena před první velkou ztrátou – umírá její muž Elímelek. Oba její synové se ožení s moábkami a umírají také. Těžko si představit, co žena v takové situaci prožívá. Guthrie a Motyer⁶⁴ nenechávají bez povšimnutí, že na tomto místě měl autor jedinečnou příležitost dát smrt manžela a obou synů pod lupou a klasifikovat ji jako Hospodinův trest za jejich odchod do modlářské země. Autor se ale soustředí spíše na Noemi a její nastalou situaci. Noemi se musela cítit nesmírně prázdň. Byla v cizí zemi, najednou bez svých nejbližších, zůstaly jí pouze snachy. Orpa a Rút. Na tomto místě považuji za vhodné zmínit se o významu také těchto jmen.

Orpa – Slovník biblických jmen⁶⁵ uvádí význam „srna“. Nichol⁶⁶ se zmiňuje o možnosti „pramen vlasů nad čelem“, jímž mohla být Orpa jako malá nápadná a o možnosti „plavý“ nebo „zadní“ – ze slova „eprah“. Ve výkladu SPK⁶⁷ se objevuje informace, že rabínští vykladači odvozovali jméno z hebrejského *'oref* = šíje, jméno tedy v překladu znamená „ukáže šíji“.

⁶¹ GRUBER, Jiří. Rút. *Českobratrská církev evangelická sbor Brno* [online]. 2007 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://brno1.evangelnet.cz/node/246>

⁶² MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 265

⁶³ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 139

⁶⁴ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 279

⁶⁵ Zajímavosti. *Církev bratrská* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

http://cb.cz/husinec/Zajimavosti/Slovník_biblickych_jmen_podle_A_Adlofa

⁶⁶ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 429

⁶⁷ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 139

Rút – Dle Slovníku⁶⁸ znamená asi „krásná“. Nichol⁶⁹ píše, že se jedná o nehebrejské jméno a jeho význam a odvození je nejasné. Možná se vztahuje ke slovu *ra'ah* – „družit se“, tedy „přítel“ nebo „přátelství“.

2.3 Návrat do Betléma

2.3.1 Rozhodnutí

V této bezútěšné situaci se Noemi dozvěděla, že „*Hospodin navštívil svůj lid a dal mu chléb*“ (Rt 1,6) a rozhodla se vrátit zpět do Betléma, země blízké jejímu srdci, země, kde lidé vyznávaly Hospodina. Obě její snachy se vydaly na cestu s ní. Guthrie a Motyer⁷⁰ jsou názoru, že Orpa a Rút měly o svou tchýni opravdový zájem, když ji nechtěly nechat jít samotnou. Znamená to, že Noemi byla pro své snachy důležitou a milovanou osobou. Z dnešního hlediska se to může zdát téměř nepochopitelné, ale kniha Rút takto vztah Orpy a Rút k Noemi opravdu vykresluje. Když totiž Noemi naléhala na hranicích Moábu na své snachy, aby se vrátily domů, vyprosila jim požehnání Hospodina, na rozloučenou je políbila a ony „*se hlasitě rozplakaly*“ (Rt 1,9). Jak píše SPK⁷¹, úmysl snach odejít s Noemi do její země není pouze vyjádření úcty a solidarity s tchýní, ale také důkaz, že je oslovilo svědectví o Hospodinu. To, že se Noemi rozhodla odejít z moábské země sama, leccos vypovídá o její víře. Hamlin⁷² ve své knize píše, že hebrejské slovo *qum*, které je přeloženo jako „zahájit“, znamená vystoupení z letargie a smutku. Tímto slovem chce autor pravděpodobně říct, že Noemi se k tragédii svého života nestavěla pasivně, ale plnou silou se opřela o víru v Hospodina, učinila rozhodnutí a začala jednat.

Nutno podotknout, že Noemi se ke svým snachám zachovala velmi solidárně. Ačkoliv před sebou měla dlouhou cestu, na které by se jí společnost mladých snach nepochybně hodila, nemyslela na sebe, ale na jejich budoucnost. Modlila se za jejich budoucí domov a přála jim, aby se ještě mohly vdát. Jako pro cizinky pro ně byla v Izraeli

⁶⁸ Zajímavosti. *Církev bratrská* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

http://cb.cz/husinec/Zajimavosti/Slovník_biblických_jmen_podle_A_Adlofa

⁶⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 423

⁷⁰ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised.

London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

⁷¹ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 140

⁷² HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 13

pravděpodobnost sňatku nízká, takže, jak píše SPK⁷³, jedinou možností bylo levirátní manželství. To je popsáno např. v knize Deuteronomium (Dt 25,5-10) a jako „náhradní manžely“ připouští pouze švagry (bratry zemřelého). Jenže Noemi už další syny neměla a tím také argumentovala, když ji snachy prosily, aby je nechala jít s ní. Byla příliš stará, aby se ještě vdala a měla syny. Navíc by na ně Orpa a Rút musely čekat, až dospějí. Guthrie a Motyer⁷⁴ píše, že Noemi nechtěla, aby její snachy zakoušely stejný úděl, měla s nimi soucit i v tak těžké situaci, v jaké se nacházela. Uvědomovala si, že v Izraeli by nebyly jako Moábky, navíc vdovy, vítány a měly by těžký život. Dods⁷⁵ dodává, že život bez muže byl v té době téměř nemožný. Ochranu a respekt měly ženy pouze od svých manželů. Neprovdané ženy zažívaly pohrdání a ve společnosti pro ně nebylo místo. Noemi to věděla a snažila se toho své snachy uchránit. Vnímala situaci jako Hospodinovo obrácení se proti ní. Nichol⁷⁶ se ale nedomnívá, že utrpení, které musela prožívat Noemi bylo trestem za hříchy. Podle něj ji mělo utrpení připravit na vedení Rút do zaslíbené země a v důsledku také na její účast na Božím království.

Noemi se pokusila své snachy dvakrát přesvědčit, aby se vrátily zpět do domů svých matek a ke svým bohům. Podruhé se rozplakaly, ale Orpa se nakonec nechala přesvědčit, rozloučila se se svou tchýní políbením a vrátila se domů. Noemi se pokusila přimět k odchodu také Rút. Ta však byla ve svém rozhodnutí zůstat s Noemi neoblomná a „držela se“ jí. SPK⁷⁷ zmiňuje jiný možný překlad - „přivinula se“, podle Septuaginty „následovala ji“, což propojuje příběh s novozákonním „následováním“ (př. Ga 5,7). Za žádnou cenu ji nechtěla opustit. Guthrie a Motyer⁷⁸ o tom píše jako o ztělesnění loajality a nesobeckosti. Když Noemi viděla, že Rút je pevně rozhodnutá odejít s ní, přestala na ni naléhat a vydaly se společně na cestu k Betlému.

⁷³ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 140

⁷⁴ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

⁷⁵ DODS, Marcus a kol. *An exposition of the Bible: a series of expositions covering all the books of the Old and New Testament*. 1. Hartford: Hartford, Conn. : Printed independently of the English editors and of other publishers by and for the S.S. Scranton Co., 1903. s. 841

⁷⁶ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 430

⁷⁷ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 141

⁷⁸ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

2.3.2 Půchod do Betléma

Kniha Rút neposkytuje žádné informace o průběhu cesty. Noemi a Rút jednoduše došly k Betlému. Jejich půchod způsobil ve městě rozruch, převážně mezi ženami. Noemi nebyla ve své rodné zemi deset let, takže si lidé zřejmě nebyli jistí, jestli je to opravdu ona a ujišťovali se mezi sebou. Navíc s sebou měla neznámou ženu a chyběli jí tři členové rodiny. Podle Nichola⁷⁹ se kvůli zkušenostem mohl znatelně změnit její vzhled, což mohlo vyvolat otázky. Maclaren⁸⁰ považuje chování obyvatel Betléma za bezcitné. Podle něj by bylo příhodnější sehnat pro ně jídlo a přístřeší než je nechat jen tak sedět. Guthrie a Motyer⁸¹ nevyklučují možnost, že lidé Noemi rádi viděli, a proto se mezi sebou ujišťovali, zda se jedná opravdu o ni. Noemi však žádné nadšení neprojevila, naopak. Návrat do Betléma rozjitřil její rány a jméno Noemi - „příjemná“ se jí začalo přičít. Veřejně tedy žádá, aby jí lidé říkali raději Mara – „trpká“ podle toho, jaký úděl jí Hospodin dal. Hamlin⁸² ve svém komentáři píše, že slovo „trpký/hořký“ se ve Starém zákoně objevuje celkem často a ten, kdo takto označuje svůj úděl, si zpravidla stěžuje na nespravedlnost svého života. Noemi také řekla, že ji „*Všemohoucí určil zlý úděl*“ (Rt 1,21). Na tomto místě je cítit pokles víry Noemi, protože místo pojmenování „Hospodin“, použila slovo „Všemohoucí“. To je podle Guthrie a Motyera⁸³ vyjádření odcizení od Boha. Noemi dává Hospodinovi za vinu, že přišla o manžela a syny: „*Odcházela jsem s plnou náručí, ale Hospodin mě přivádí zpět s prázdnou.*“ (Rt 1,21). Jakoby zapomněla, že odcházeli z chudého a hladového Betléma a nyní se vrací do Betléma, kde je opět čas sklízet. Noemi se také při půchodu do Betléma překvapivě vůbec nezmínila o Rút. Hamlin⁸⁴ předpokládá, že Noemi byla pohlcena svým smutkem a ještě neviděla, že právě Rút je Boží odpovědí na její utrpení, že její neobyčejná snacha je pro ni novou nadějí.

Ženy přišly do Betléma zrovna, když začínala sklizeň ječmene (Rt 1,22). Touto informací končí první kapitola a jistě to není bez významu. Jak se lze dočíst ve výkladu

⁷⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 433

^{80 80} MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 265

⁸¹ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

⁸² HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 21

^{83 83} GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

⁸⁴ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 23

SPK⁸⁵, v období žní měl Boží lid prokazovat zvláštní míru milosrdenství, a tak tvoří tato informace úvod k pokračování příběhu.

2.4 Rút a Bóaz

Další část příběhu přináší další důležitou postavu. Je jí Bóaz, příbuzný Noemi ze strany Elímelekovy. V Betlémě to byl zřejmě vysoce postavený muž. Jak píše SPK⁸⁶, v Ježíšově rodokmenu se o Bóazovi píše jako o synovi Rachab z Jericha. Je zajímavé, že ve starém zákoně o tom není zmínka. Jméno **Bóaz** vychází pravděpodobně z hebrejského *bó'az*, což v překladu znamená „v něm je síla“. Bóaz je v příběhu jednou z nejdůležitějších postav. Je to ten, který zachrání Rút a Noemi před „trpkým“ osudem vdov, ale to je poněkud předčasné. Nejprve je o Bóazovi v knize pouhá zmínka, až postupně začíná vycházet najevo jeho charakter a význam pro celý příběh. Podle Guthrie a Motyera ilustruje toto postupné odhalování Bóazova významu „*báječnost Boha*“⁸⁷, který se odhaluje s přesným načasováním.

2.4.1 Štědrost a milosrdenství

Aby mohlo dojít k setkání Rút a Bóaze, musely se stát dvě věci. Za první Rút musela být aktivní a chtít se vydat pracovat, za druhé musela dojít na Bóazovo pole. Jak již bylo řečeno dříve, Rút a Noemi přišly do Betléma právě, když začínala sklizeň ječmene. V knize Hamlina⁸⁸ se dočteme, že v době, kdy se odehrával tento příběh, měli chudí a cizinci podle Zákona právo paběrkovat na polích (Lev 19,9-10). Bylo to součástí závazné smlouvy vlastníků polí. Rút se pravděpodobně dověděla o tomto právu, a když jí Noemi tuto iniciativu schválila, ihned se vydala hledat pole, kde by ji přijali. Rút v této části textu již podruhé prokázala svou lásku k Noemi. Po náročné cestě dlouho nelenila a začala aktivně hledat zdroj obživy pro sebe a svou starou tchýni. To, že je Noemi pokročilého věku lze usoudit z toho, že nechodila pracovat společně s Rút. V Bibli je psáno, že pole, na kterém začala Rút sbírat klasy, *náhodou* patřilo Bóazovi z Elímelekova rodu (Rt 2,3). SPK⁸⁹ však považuje tuto „náhodu“ za Hospodinovo

⁸⁵ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 142

⁸⁶ *Ibid*

⁸⁷ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

⁸⁸ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 27

⁸⁹ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 142

řízení. Guthrie a Motyer⁹⁰ s tím v podstatě souhlasí, jen volí opatrnější slova, když píší, že autor chtěl možná ukázat na Boží zásah.

Až za nějaký čas přišel na pole majitel – Bóaz. Pozdravil se se svými ženci a zajímal se o Rút, protože ji na svém poli viděl poprvé. Služebník, který dohlížel na práci na poli, mu Rút představil a ona hned zareagovala otázkou na Bóaze, zda může chodit za ženci sbírat klasy na jeho polích. Služebník vyzdvihl pracovitost Rút, načež dostala od Bóaze pozitivní odpověď. Zachoval se k ní velmi velkoryse. Nejen, že jí dovolil paběrkovat, ale dokonce jí přislíbil i ochranu před pracovníky a měla možnost se kdykoli napít. Guthrie a Motyer⁹¹ podotýkají, že Rút rozhodně nemohla čekat, že ji jako cizinku přijmou bez problémů. Bóazovu reakci proto můžeme chápat jako výjimečnou. Rút se dočkala respektu v naprosto neznámém prostředí od neznámého člověka, který byl svým postavením v tamější společnosti o několik stupňů výš. Bóazova velkorysost a oddanost Hospodinu je patrná už při pozdravu ženců: „*Hospodin s vámi*“ a jejich odpovědi: „*Hospodin ti žehnej.*“ (Rt 2,4). Podle Guthrie a Motyera⁹² se jedná o familiární pozdrav a značí, že se s Bohem počítalo i při každodenní práci.

Rút byla ve své pokoře zaskočena záplavou velkorysosti Bóaze. Nechácala, čím si zasloužila takovou štědrost. Nejspíš čekala všechno možné, jen ne takové přijetí. Bóaz měl ale ve svých činech jasno. Doslechl se o tom, jaká rozhodnutí Rút v poslední době udělala a jakou laskavost prokázala své tchýni, jeho příbuzné. Obdivoval se její odvaze odejít z rodné země do kraje, kde je pro ni všechno neznámé. Dalo by se říct, že byl okouzlen její vírou v Hospodina a, jak píše Guthrie a Motyer⁹³, chtěl ji podpořit. Chtěl jí ukázat, jak může Bůh Izraele odměňovat ty, kteří mu důvěřují – ukrývají se pod jeho křídly (Rt 2, 12). Podle SPK⁹⁴ Bóazovo přijetí vlastně znamená pozvání Rút do společenství izraelského lidu. Dalším důkazem přijetí bylo pozvání Rút k jídlu mezi ostatní žence. Najedla se dosyta a ještě jí zbylo pro Noemi. Starost Rút o obživu tchýně inspirovala Bóaze natolik, že se snažil jí zajistit co nejlepší podmínky. Svým služebníkům dal pokyn, aby jí ve sbírání nebránili, ba dokonce aby záměrně upouštěli

⁹⁰ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 280

⁹¹ Ibid

⁹² GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 281

⁹³ Ibid

⁹⁴ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 143

klasy, které nažnou. Množství obilí, které po celém dni Rút odnesla k Noemi bylo veliké. Vymlátíla celou éfu ječmene, což bylo podle Hamlina⁹⁵ asi 10-14 kg. Noemi byla pochopitelně překvapená z tak úspěšného dne, a když se dověděla, že Rút sbírala u Bóaze, nemohla se ubránit nadšení: „*Požehnán buď od Hospodina, který neodňal své milosrdenství od živých ani od mrtvých.*“ (Rt 2,20). Noemi Bóaze znala a věděla o něm, že je jejich blízký příbuzný a označilo ho za „zastánce“, hebrejsky *gó'él*. S tímto hebrejským slovem seznamuje čtenáře Guthrie a Motyer⁹⁶. SPK⁹⁷ pak vysvětluje funkci zastánce jako povinnost pomoci svému příbuznému, který je v nouzi, a to z různých důvodů (dluhy, chudoba, pomsta vraždy, svatba s vdovou). Z reakce Noemi je zřejmé, že za to, co se stalo, vděčí právě Hospodinovi. Její duše dostala čerstvou injekci víry a naděje. Rút pak zůstala na poli do konce sklizně ječmene a pšenice.

Druhá kapitola knihy Rút je plná milosrdenství a solidarity. Víra v Hospodina má jasný dopad na jednání lidí, které se vyznačuje právě takovými charakteristikami. Jak píše SPK⁹⁸, ukazuje to na přítomnost Boha v každém obyčejném pracovním dni a jeho připravenost kdykoli pomoci svému lidu. Propojuje se zde milosrdenství Boží a milosrdenství člověka.

2.5 Noemi má plán

2.5.1 Starost o budoucnost

Po sklizni, která znamenala konec získávání obživy, se Noemi začala zajímat o budoucnost svojí snachy, která ji přijala za svou a starala se o ni po celou dobu sklizně. Noemi mluvila o vyhledání „odpočínutí“ pro Rút a podle Nichola⁹⁹ tím odkazuje na možnost manželství s jejím zastáncem – Bóazem. Pomalu a opatrně začala Noemi spřádat plán, jak toho dosáhnout. Noemi věděla, že v noci bude Bóaz u prosévání ječmene a pak bude na humně spát. Nichol¹⁰⁰ uvádí na pravou míru, že ječmen se obvykle proséval večer, kdy už bylo chladno, a pofukoval vítr, který pomáhal odstraňovat plevel. Prosévači pak jedli a pili a někdo z nich přespával na humně. Mohlo

⁹⁵ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 35

⁹⁶ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 281

⁹⁷ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 144

⁹⁸ Ibid

⁹⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 438

¹⁰⁰ Ibid

by se zdát, že proto, aby uhlídal úrodu, ale SPK¹⁰¹ zmiňuje jiný důvod, podle jejich výkladu očekával dotyčný *boží znamení*, věštecký sen.

2.5.2 Vyslání

Plán, který Noemi vymyslela, byl velmi odvážný. Poradila Rút, aby se umyla, navoněla, oblékla do nejlepších šatů a šla za Bóazem na humno. Tam měla počkat, až se nají a napije a ulehne ke spánku. Do té doby se měla udržet v tajnosti. Dalším krokem bylo odkrytí Bóazova pláště a ulehnutí k jeho nohám. Význam všech těchto kroků je evidentní. Podle SPK¹⁰² znamenaly, že se mu Rút nabízela jako nevěsta. Bylo to velmi riskantní, možná hraničící s přípustností. Rút mohla být pohaněna a zneuctěna. Jak píše Guthrie a Motyer¹⁰³, prokázala uposlechnutím své tchýně velkou odvahu a víru.

Když přišel Bóaz ke stohu v dobrém rozpoložení a usnul, nastala chvíle, kdy Rút začala jednat. Zatím šlo vše podle plánu.

2.5.3 Půlnoc

Překvapení, které Bóaz o půlnoci zažil, muselo být veliké. Asi poslední, co by o půlnoci na stohu čekal, byla žena. Přirozeně chtěl zjistit, o koho se jedná. Rút se mu stručně představila a vznesla svoji výzvu. Použila k tomu metaforu: „*Rozprostři nad svou služebnicí křídlo svého pláště, vždyť jsi zastánce.*“ (Rt 3,9). Jak se dočteme u Nichola¹⁰⁴ a dalších, byla to symbolická žádost o manželství. Lze vidět i souvislost mezi žádostí Rút a dřívějším požehnáním Bóaze – „*...pod jehož křídla ses přišla ukrýt*“ (Rt 2,12). Navzdory tak nečekané situaci Bóaz zareagoval velmi ušlechtilé. Určitě bychom neměli nechat bez povšimnutí, že první slova, která Bóaz řekl, se vztahovala k Hospodinu. Ocenil oddanost Rút a opět jí vyprosil požehnání. SPK¹⁰⁵ to komentuje tak, že Bóaz přijal Rút jako *znamení od Hospodina*, které očekával. Nichol¹⁰⁶ dodává, že Bóaz dostal příležitost naplnit vlastním činem svou modlitbu a zachránit rodinu Rút. Bóaz se jí rozhodl využít. Je plně rozhodnut prokázat Rút milosrdenství stejně, jako ho ona

¹⁰¹ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 145

¹⁰² *Ibid*

¹⁰³ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 281

¹⁰⁴ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 438

¹⁰⁵ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 146

¹⁰⁶ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 439

prokazovala své tchýni a stejně, jako jim ho neustále prokazuje Hospodin. SPK¹⁰⁷ zdůrazňuje význam milosrdenství – hebrejsky *chēšed* – pro tuto část příběhu. Jak shrnuje Gruber¹⁰⁸, Rút nešla za mladšími muži, nešlo jí jen o záchranu sebe sama, ale i o zabezpečení Noemi a zachování jejího rodu. Pokud by se provdala za cizího mládence, jméno jejího muže by zaniklo a k Noemi už by jí nic nevázalo. Stejně tak Bóaz odpověděl na volání k milosrdenství vůči Noemi a Rút. Rozhodl se skrýt Rút pod svým pláštěm a zajistit budoucnost jí i rodu Noemi. Situaci mu usnadňovala dobrá pověst Rút v komunitě, všímá si Guthrie a Motyer¹⁰⁹. Sám Bóaz řekl, že všechen jeho lid v bráně ví, že je žena znamenitá (Rt 3,11). Není téměř pochyb, že Rút Bóaze okouzila. O vzhledu není v Bibli psáno, její laskavé srdce a oddanost Noemi i Hospodinu však na Bóaze zapůsobily tak, že učinil jasné rozhodnutí a ještě v noci se Rút přislíbil. Jediné, co mu stálo v cestě, byl bližší příbuzný, který měl teoreticky přednost.

2.6 Bóaz – vykupitel

Když se Rút vrátila k Noemi, ta se hned zajímala, jak to s jejím plánem dopadlo. Zpráva o Bóazově reakci jí zdá se nepřekvapila, ale také se ještě nezačala radovat. Nezaznívá žádná óda na Bóaze jako tomu bylo při prvním návratu Rút z pole, přestože poslal pro Rút šest měr ječmene pro Noemi. Na jednu stranu je z textu cítit určitá nejistota výsledku, na druhou stranu je zde jasně vyjádřena důvěra, kterou Noemi k Bóazovi měla. Proto vyzvala Rút k trpělivosti s tím, že záležitost bude určitě vyřešena ještě ten den. Je možné zde spatřit korelaci mezi nejistotou výsledku a důvěrou v Bóaze a vírou v Boha. Nelze říct, že víme, jak věci dopadnou, jen kvůli naší domněnce, že víme, jak se Bůh zachová – pravá povaha Boha je nám na tomto světě tajemstvím, ale můžeme věřit, že věci dopadnou dobře z hlediska Hospodinovy lásky k nám.

2.6.1 Vyjednávání

Bóaz vyrazil hned ráno k městské bráně a počkal tam na příbuzného, který měl být zastáncem. Guthrie a Motyer¹¹⁰ píší, že pro toto místo bylo typické řešení obchodních a právních záležitostí. SPK¹¹¹ dodává, že šlo o veřejné záležitosti, které se týkaly celého

¹⁰⁷ *Výklady ke Starému zákonu*2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 146

¹⁰⁸ GRUBER, Jirí. Rút. *Českobratrská církev evangelická sbor Brno* [online]. 2007 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://brno1.evangelnet.cz/node/246>

¹⁰⁹ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

¹¹⁰ *Ibid*

¹¹¹ *Výklady ke Starému zákonu*2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 147

společenství. Tak tomu podle autorů výkladu i v případě Rút. Nešlo jen o vykoupení majetku Noemi, ale také o přijetí cizinky do společenství Izraele.

Zastánce, na kterého Bóaz u brány čekal, se objevil zanedlouho, ovšem o jeho jméně není v Bibli zmínka. Usadil ho a Bóaz vybral deset starších jako porotu. Nichol¹¹² se domnívá, že to byl povinný počet porotců pro civilní případy a Bóaz je nejspíš vybíral po domluvě se zastáncem. Starší, o kterých je zde řeč, byli pravděpodobně otcové vážených rodin a měli na starosti civilní a náboženské záležitosti obyvatel. Nemuseli to být nutně staří muži, ale zkušení a zralí ano.

Z dnešního hlediska bychom si mohli položit otázku, proč Noemi majetek po svém muži jednoduše nezdělala. Guthrie a Motyer¹¹³ s touto otázkou počítali a podali vysvětlení. V době, kdy se odehrál příběh Noemi a Rút, neměly vdovy žádné právo na dědictví. Noemi jednala jménem synů. Pokud by zastánce majetek odkoupil, píše Nichol¹¹⁴, mohli z něj mít původní majitelé nějaké příjmy. Dále píše, že bylo možné kdykoli majetek odkoupit zpět za nevyčerpanou část prodejní ceny a automaticky se vracel původnímu majiteli v roce padesátého výročí.

Bóaz tedy přednesl svému spoluobčanovi nabídku na odkoupení polí z majetku Noemi. Při tom ho oslovil familiárním výrazem „bratře“. Guthrie a Motyer¹¹⁵ o tom píší, že toto oslovení ještě nemuselo znamenat pokrevní příbuzenství. Protože v Izraeli mělo slovo „bratr“ širší význam, často se používalo také mezi přáteli. Svůj návrh sdělil Bóaz jasně. Pokud nevykoupí majetek od Noemi on, udělá to sám (Bóaz). Dokud byl ve hře jen nemovitý majetek, zastánci se Bóazova nabídka zdála jako výhodná a nezdráhal se na ni kývnout. Pak ale uslyšel další podmínku, která se s vykoupením vázala. Spolu s poli by získal i Rút, moábskou vdovu po Machlónovi, kterému by měl zplodit potomky, kteří ponесou jeho jméno. Úlohu zastánce popisuje Guthrie a Motyer¹¹⁶ tak, že ten, kdo vykoupil majetek po zemřelém, měl povinnost opatřit mu dědice. To znamená, že se musel oženit s vdovou po zemřelém a první syn, který se jim narodil, nesl jméno

¹¹² NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 442

¹¹³ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

¹¹⁴ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 442

¹¹⁵ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

¹¹⁶ Ibid

zemřelého. Tomuto synovi pak připadla pole a synové zastánce tak přišli o dědictví. Z tohoto důvodu bližší zastánce Noemi odmítl odkoupit pole a přenechal je, a tím pádem i Rút, Bóazovi. Gruber¹¹⁷ k tomu dodává, že důvodem strachu o dědictví mohlo být upozadění vlastních dětí (muž mohl mít v té době více žen), které by se o něj museli dělit s novými sourozenci nebo obavy z neplodnosti Rút, protože dosud nemá dítě. Naproti tomu Nichol¹¹⁸ píše, že bližší příbuzný zřejmě neměl žádné děti a první dítě by zdědilo jak majetek, který odkoupil od Noemi, tak jeho původní majetek. Navíc by neuneslo jeho jméno. V porovnání s tímto příbuzným je podle Nichola zřejmé, že Bóaz měl pravděpodobně větší zájem o Rút než o majetek. Usuzuje tak z toho, že záležitost s povinností svatby zmínil až na druhém místě. To bylo pro orientální svět typické. Bóaz se tedy rozhodl odkoupit majetek a vzít si Rút, přestože věděl o všech nevýhodách, které to přinášelo. Opět se potvrzuje jeho velkorysost a už není pochyb o jeho lásce k Rút. Pokud nějaké děti měl, nebyla to pro něj překážka ve sňatku s Rút a vypadá to, že nebyl vůbec zatížený předsudky vůči moábským ženám. To může podle Nichola¹¹⁹ ukazovat na jeho možnou matku, Rachab z Jericha, která byla rovněž cizinka.

Na důkaz odmítnutí výkupního práva a levirátního sňatku bylo zvykem sundat si botu a podat ji druhému účastníkovi obchodu (Rt 4,7). Jak je zmíněno v první kapitole, tento zvyk nebyl v knize Rút realizován tak důsledně, jako v Deuteronomiu. Objevil se zde okleštěný o hrubosti ze strany ženy, jako je veřejné plivnutí do tváře a nazývání domu odmítnuvšího „Dům vyzutého“ (Dt 25,5-7). V knize Rút bylo jednání vykonáno bez přítomnosti ženy a žádné plivání neproběhlo. Bližší příbuzný si na znamení odmítnutí prostě vyzul střevíc a všichni se s tím spokojili. Bóaz zrekapituloval, co získal uplatněním výkupního práva a „levirátního“ sňatku a lidé, kteří se tou dobou nacházeli u brány, i porotci z řad starších potvrdili, že jsou svědky tohoto obchodu. Dali Bóazovi požehnání, aby mu Rút dala hodně potomků. V požehnání jsou zmíněny Ráchel a Lea, zřejmě na znamení plodnosti a, jak píše SPK¹²⁰, jako potvrzení, že Rút bude zapojena do „*linie Božích vyvolených*“ (Gen 29,31-30,24) a dům Perese, jež byl synem Judy a

¹¹⁷ GRUBER, Jiří. Rút. *Českobratrská církev evangelická sbor Brno* [online]. 2007 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://brno1.evangelnet.cz/node/246>

¹¹⁸ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 443

¹¹⁹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 443

¹²⁰ *Výklady ke Starému zákonu* 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 148

Támar, zřejmě v souvislosti s levirátním sňatkem. Guthrie a Motyer¹²¹ však upozorňují na rozdíl mezi příběhem Rút a Bóaze a příběhem Judy a Támar. Společným předmětem obou je levirátní sňatek. Na rozdíl od Rút, Támar byl levirátní sňatek se švagrem odepřen a ke svému potomkovi Peresovi došla lstí (Gen 38,12-29). Odhlédneme-li od toho, že Bóaz není švagr Rút a v pravém slova smyslu se tedy nejedná o leviráta, Bóaz se oproti Judovi choval ke své budoucí ženě a její tchýni milosrdně po celou dobu příběhu až do jejich vykoupení a následného sňatku s Rút.

2.6.2 Narození syna

Bóaz si vzal Rút, miloval se s ní a ona počala a porodila syna (Rt 4,13). V biblickém textu je kladen důraz na vděk Hospodinu za dar nového života, který vzešel ze svazku Bóaze a Rút. Nichol¹²² ve své knize vyjádřil přání, aby se tato hebrejská filozofie uplatňovala i dnes touto větou:

„Někdy bychom měli uznat Boha jako toho, od něhož plynou všechna naše požehnání a ke kterému by měla stoupat naše vděčnost.“¹²³

Situace Noemi se narozením syna obrátila o sto osmdesát stupňů. Rod jejího muže Elímeleka měl pokračovatele a dědice, ona získala nový smysl života a snad i někoho, kdo se o ni ve stáří postará. Hamlin¹²⁴ píše o novorozeněti jako o jejím ochránci, obnovovateli a živiteli. Uvádí srovnání s jinými částmi Bible, kde se slovo *obnovit* vyskytuje a tvrdí, že v případě Noemi je nejspíš myšleno jako „oživení duše“, obnovení její odvahy a životní síly. Pravdou je, že Noemi je v závěru příběhu středem pozornosti. Ženy ze sousedství chválily Hospodina, že ji nenechal bez příbuzného a vyzdvihly charakter její snachy Rút. Noemi si vzala dítě na klín, což symbolizovalo, že se stala jeho chůvou. SPK¹²⁵ píše, že ho přijala za svého syna, podle Guthrie a Motyera¹²⁶ by se dalo říct, že ho adoptovala. V Bibli se píše, že se mu stala chůvou (Rt 4,16). Ženy, které u toho byli, to zvoláním potvrdily, a pak dítě dostalo jméno Obéd. Význam jména je

¹²¹ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

¹²² NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 443

¹²³ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 443

¹²⁴ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 69

¹²⁵ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 148

¹²⁶ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

v různých zdrojích interpretován podobně. V ekumenickém překladu Bible je zaznamenán význam „Ctítel [Hospodinův]“; Nichol¹²⁷ - „služebník Boží“, slovník biblických jmen¹²⁸ udává jednoduše „služebník“ stejně jako Bible 21¹²⁹. Dle Guthrie a Motyera¹³⁰ i Nichola¹³¹ je jméno Obéd zkrácenina jména Obadjáš, které znamená „služebník Jehovy/Hospodina/Páně“. Obéd se potom stal otcem Jišaje, otce Davidova. Zmínění Davida je vrcholem celého příběhu, dává mu hlubší smysl, protože propojuje příběh oddané a láskyplné Rút a velkorysého Bóaze s linií vyvolených, která nakonec vede k Mesiáši.

2.7 Závěr knihy

Na konci knihy Rút je uveden rodokmen, který začíná Peresem a končí u Davida. Někteří autoři se domnívají, že tam byl dodán později. Je zajímavé, a upozorňuje na to i Guthrie a Motyer¹³², že ačkoli v příběhu je kladen důraz na zachování Elímelekovy rodiny, v rodokmenu uveden není. Jako otec Obéda je uveden biologický otec Bóaz. Také si všimají, že je rodokmen zkrácený, některé generace jsou vynechány.

Ať už je rodokmen původní součástí knihy Rút nebo byl přidán později, jeho přítomnost dodává knize tvar. Rázem se nejedná pouze o novelu s romantickou zápletkou, ale o biblický příběh, který má hluboký teologický a sociální přesah a je propojen s historií dalších biblických příběhů. Tvoří jeden, avšak nepostradatelný článek z řetězu starozákonních událostí, které lid/čtenáře, z křesťanského hlediska, připravují na příchod Vykupitele. Guthrie a Motyer¹³³ jsou toho názoru, že autor knihy chtěl poukázat na významnost osobního rozhodnutí Rút zůstat s Noemi a přidat se ke chvále jejího Boha. Díky ní je budoucí osud v rovnováze. SPK¹³⁴ vnímá příběh Rút jako „*svědectví o věrnosti a víře*“ i v dobách, kdy se zdálo, že situace je bezvýchodná. Autoři výkladu

¹²⁷ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 444

¹²⁸ Zajímavosti. *Církev bratrská* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

http://cb.cz/husinec/Zajímavosti/Slovník_biblických_jmen_podle_A_Adlofa

¹²⁹ Rút 4. *Bible* [online]. Praha 6: Biblion, 2009 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z:

<https://www.bible.com/cs/bible/15/RUT.4.b21>

¹³⁰ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

¹³¹ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 444

¹³² GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised.

London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 282

¹³³ Ibid

¹³⁴ *Výklady ke Starému zákonu 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8. s. 148

píší, že víra v Boží milosrdenství nabízí jiné, nové úhly pohledu na situace, které se zdají být nezvládnutelné, a poskytuje novou naději. Bůh má v moci uzdravit, co je nemocné; oživit, co zaniklo. Tak tomu bylo i v životě Noemi a Rút. Ztráta manželů je zdrtila, ale vytrvalost, víra v Boží prozřetelnost, oddanost a odvaha jim ukázala, že Hospodin své děti neopouští a stále znovu je obdarovává.

2.8 Shrnutí

V přechozích kapitolách jsem se pokusila vystihnout podstatu příběhu knihy Rút. Snažila jsem se vysvětlit význam situací a chování hlavních postav v něm z pohledu několika autorů biblických komentářů a výkladů. Dalo by se říct, že jednotlivé interpretace jsou dosti podobné, ale způsob, jakým jsou předávány, je jiný. Vnímám rozdílnost priorit jednotlivých autorů a systém, podle kterého strukturují svá díla. Někteří autoři začínají obecným úvodem k celé knize a pokračují komentářem k jednotlivým kapitolám a veršům, jiní píší své úvahy ve stylu eseje.

Např. Donald Guthrie a J. A. Motyer, kteří jsou v této práci nejcitovanější, dodržují jasnou strukturu. Začínají úvodem a poté dodržují rozdělení do kapitol, jakou má kniha Rút v Bibli. Pro lepší přehlednost je výklad rozdělen na další podkapitoly, přičemž každá je opatřena tematickým nadpisem pro navození atmosféry, která bude typická pro daný úsek příběhu. Jejich úvahy jsou komplexní, nesoustředí se pouze na jedno hledisko (historie, teologie, psychologie apod.). Jejich interpretace počítá s historickými fakty a polemizuje s nimi a zároveň uvažuje nad jejich sociálním a zejména teologickým významem. Guthrie a Motyer se velmi často zamýšlí nad důvodem jednání postav příběhu a jeho smyslem. Např. význam Bóazova pozdravu při příchodu na pole a odpovědi jeho ženců (viz str. 26). Mnohdy uvádějí i několik možností vysvětlení dané situace. Např. reakce obyvatel Betléma na příchod Noemi (viz str. 24). Oproti výkladu Starozákonní překladatelské komise (SPK) má jejich interpretace opatrnější ráz. Zdá se, že se nad některými okolnostmi zamýšlí hlouběji. Např. význam zmínění Judy a Támar v příběhu Rút (viz str. 32). Podle nich nám kniha Rút ukazuje „*jak radostné a uspokojivé bylo náboženství Izraele a jak se stávalo přitažlivým pro druhé, když věřící zrcadlili Jeho věrnou lásku k nim v jejich jednání mezi sebou.*“¹³⁵ Nejdůležitější myšlenkou je podle nich důležitost osobního rozhodnutí, v tomto případě Rút a její přijetí víry v Boha Izraele, pro budoucí svět.

¹³⁵ GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary*. 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153. s. 279

Dalším často zmiňovaným autorem byl Francis D. Nichol, který editoval biblický komentář Adventistů sedmého dne. Tato práce má podobnou strukturu jako předchozí zmiňovaný komentář. Začíná úvodem a pokračuje výkladem kapitol, které jsou rozděleny do několika tematických částí. Nedrží se striktně veršů, ale i tak rozebírá příběh podrobně. Tato interpretace se velmi často opírá o historická fakta, to však neznamená, že by nebyla bohatá také na teologické úvahy či propojování příběhu se sociální nebo psychologickou tematikou. Při výkladu jmen hrdinů příběhu se zde objevují zajímavé úvahy o motivaci rodičů právě k těm jménům, které jim dali (viz str. 18, 19, 21, 22). Tím se jiný komentář z těch, které jsem použila, nezabývá. Co se týče celkového rázu interpretace, není snadné najít nějakou neshodu s ostatními díly. Nečerpala jsem z žádného diametrálně odlišného pramene. Přesto jsem objevila drobnou nuanci ve vysvětlení přespání Bóaze na humně v den prosívání ječmene. Zatímco Nicholova interpretace zmiňuje pouze spánek u hromady ječmene po celém pracovním dni, SPK je konkrétnější a zmiňuje Bóazovo očekávání věšteckého snu/božího znamení. Může to znamenat, že Nichol o této okolnosti nevěděl nebo, a to spíše, mu nepřišlo důležité se o tom zmiňovat. Tento výklad se v porovnání s ostatními častěji odkazuje na dřívější události a ty pak mezi sebou propojuje. Např. příležitost Bóaze naplnit svou modlitbu vlastním činem (viz str. 29). Poskytl také nejpodrobnější komentář k náležitostem výkupního práva (viz str. 30, 31). Další rozdíl jsem objevila v interpretaci odmítnutí výkupního práva a levirátního manželství bližšího příbuzného. Rozdíl je mezi interpretací Nichola a Grubera. Oba se shodují na bazální příčině odmítnutí, čímž byl strach příbuzného o dědictví, ale rozcházejí se ve zdůvodnění tohoto strachu. Nichol ho přičítá bezdětnosti příbuzného, protože po sňatku s Rút by jeho první potomek nenesl jeho jméno, ale dědil by i jeho původní majetek. Gruber zase uvádí jako důvod strachu buď potenciální nutnost upozadit své vlastní děti v dědictví, nebo, za předpokladu, že nemá děti, neplodnost Rút. Podle Nichola je smyslem knihy Rút její a Bóazovo příklad víry a lásky, kterým se i my můžeme inspirovat. Sleduje jejich chování z hlediska příčiny a následku, zobecňuje jej, přičemž zachovává propojení s událostmi knihy Rút:

„Pokud budeme našim bližním projevovat lásku a sympatie, mnoho z nich nám řekne to, co řekla Rút své tchýni, „Tví lidé budou mými lidmi a tvůj Bůh bude i mým Bohem“. A my jim na to můžeme odpovědět jako Bóaz odpověděl Rút, „Hospodin oplatí tvé dílo a

*plnou odměnu dostaneš od Hospodina, Boha Izraele, pod jehož křídla ses přišel ukryt.*¹³⁶

Třetí citovanou knihou byly „Výklady ke Starému zákonu II.“, sepsané Starozákonní překladatelskou komisí. Interpretace knihy Rút podle SPK působí sebevědomě, příliš často se neobjevují různé možnosti výkladu jedné pasáže jako u jiných komentářů. Přesto je tato interpretace velice přínosná. Od jiných použitých výkladů se liší už tím, že je psána česky. Ostatní komentáře, ze kterých jsem čerpala, byly v angličtině. Z textu této výkladové knihy jasně vyplývá, že autoři interpretovali ekumenický překlad knihy Rút. Stejně jako v cizojazyčných komentářích autoři často propojují příběh s jinými biblickými knihami a v textu na ně odkazují. V tomto případě se poměrně často objevují i odkazy na Nový zákon. Např. propojení rozhodnutí Rút následovat svou tchýni s rozhodnutím Abrahama a poté s apoštolskou výzvou ke společnému nesení břemen (viz str. 21). V souvislosti s předesílaným sebevědomým rázem výkladu je třeba zmínit příklad: SPK tvrdí s jistotou, že dovedení Rút na Bóazovo pole je jistě Boží řízení na rozdíl od Guthrie a Motyera, kteří se zmínili o možnosti, že autor chtěl naznačit Boží zásah (viz str. 25, 26). Tím ovšem nechci říct, že by některé z těchto tvrzení bylo pravdivější než druhé. Jde pouze o srovnání. Faktem je, že SPK neustále propojuje události v knize Rút s působením Hospodina. Téměř každá situace je vztažena k Božimu působení ve světě. Tím je tento výklad specifický. Rozdíly v interpretaci jednotlivých pasáží se opět nijak zásadně neliší. Nuance mezi výklady Bóazova přespání na humně a důvodu strachu o dědictví bližšího příbuzného Noemi jsou zmíněny výše. Je zajímavé, že ke konci příběhu, kdy Noemi chová svého vnuka na klíně se SPK nadržuje ekumenického překladu a píše, že Noemi přijala dítě za syna, přestože v Bibli je psáno, že se stala jeho chůvou (viz str. 33). Interpretace knihy jako celku je podle SPK plná naděje. Toto poselství víry v působení Boha, tak jak ho podali autoři tohoto výkladu je nadčasové. Uvedli do popředí Boha jako obnovitele všeho, co uhynulo. Vyzdvihli jeho moc přetvářet zdánlivé neštěstí v naprosto reálné štěstí.

Dalším uváděným autorem je E. John Hamlin. Jeho tenká kniha se věnuje pouze výkladu knihy Rút a svým způsobem se velmi liší od všech zmiňovaných výkladů. Jednotlivým událostem knihy Rút se věnuje podrobněji a daleko více odkazuje na ostatní biblické knihy. Autorova schopnost hledání paralel událostí Starého zákona

¹³⁶ NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment*. Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954. s. 444

s událostmi v příběhu Rút je obdivuhodná. V každé kapitole je několik odkazů na Starý i Nový zákon. Okolnosti příběhu jsou vysvětleny detailně, často se objevují i převody starozákonních jednotek nebo vzdálenosti mezi místy, které v příběhu figurují. Hamlin vnímá knihu Rút jako

„příběh láskyplné smlouvy a odvážné iniciativy dvou chudých vdov. Společně s velkorysým mužem s otevřeným srdcem demonstrují pravdu přísloví, která se vztahuje na jednotlivce, rodiny, komunity i národy: „Určitě existuje budoucnost a vaše naděje nebude odříznuta.“ (Př 23,18 v anglické verzi Bible).“¹³⁷

Nutno říct, že interpretace Hamlina je asi nejkompexnější ze všech použitých. Jak napsal Robert L. Hubbard na přebalu knížky, jedná se o vyvážené a čtivé dílo, které obsahuje informovaný komentář a zároveň aplikaci do moderního života.

Posledním autorem, kterého zmíním, je Alexander Maclaren, jehož výklad není nijak strukturovaný a v porovnání s ostatními zmíněnými je poměrně stručný. Je psán poetickým jazykem a jako celek působí vznešeně. Právě v tomto případě se jedná o dílo, které působí spíše jako esej. Úvahy, které se zde objevují, jsou převážně teologického, sociálního nebo psychologického rázu, autor příliš nerozebírá historická fakta, i když je patrné, že s nimi při výkladu počítá. Pro jeho interpretaci jsou typická přirovnání a zobecnování. Maclareny myšlenky se často ubírají směrem k aplikaci poselství příběhu do dnešního života. Autorovi tohoto výkladu imponuje zejména láska, kterou projevila Rút své tchýni Noemi a dává ji do souvislosti s vírou v Boha Izraele (viz str. 15). Toto hrdinství interpretuje několika způsoby, např. jako inspiraci ke změnám v soudech druhých a rozpoznávání tichého hrdinství mnoha skromných životů, o jejichž utrpení možná ani nevíme (viz str. 14) nebo jako výzvu pro ženy, aby nastalé situace řešily s ženskou jemností, aby je nenechávaly být, ale ani je neřešily silou a tak ztratily klid. V tomto případě přirovnává Maclaren¹³⁸ ženskou jemnou sílu k bříze, která je ohebná. Sice ztrácí vlasy ve větru, ale vydrží bouři stejně jako dub nebo borovice. Pak přivlastňuje tuto jemnou (pokornou) sílu také Bohu.

Láska a víra jsou v tomto výkladu stěžejními pojmy. Zdá se, že Maclaren interpretuje rozhodnutí Rút zůstat se svojí tchýní jako příklad nejčistší lásky a vysvětluje na něm

¹³⁷ HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth*. Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3. s. 1

¹³⁸ MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 261

podstatu pravé lásky, pro kterou je podle něj specifická touha odevzdat se milovanému, stejně jako to udělala Rút – odevzdala se Noemi, přijala ji za vlastní (viz str. 11). S tím souvisí také přijetí víry v Boha Izraele, kterou ji předala právě Noemi a pro niž se vzdala všeho. To Maclaren¹³⁹ považuje za inspirativní pro změnu vzorců chování v rodinách. Píše, že kdyby bylo více starších žen jako byla Noemi, bylo by více mladých žen jako byla Rút.

Cílů knihy Rút bylo podle tohoto autora několik. Za první – kniha učí, že věřící pohan může zapadnout do izraelského lidu, a že Izraelité nebyli jen nesmiřitelným protikladem k pohanům, ale měli sloužit jako světlo ve svatostánku, jehož světlo mohlo proudit do tmy pouště. Kniha mohla sloužit jako protest proti pozdějšímu elitářství Izraelitů. Za druhé – je to připomenutí, že ať už se nám děje v životě cokoliv, vždy existuje světlá stránka věci – naděje, že realita je příznivější, než se zdá. Za třetí – je to obraz pravé lásky, která se vyznačuje sebeobětováním a odvahou odevzdat se milovanému. Takovou lásku bychom měli mít ke svým bližním i k Bohu.

¹³⁹MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel*. London: Hodder and Stoughton, 1906. s. 264

3. Inspirace pro sociální problematiku dnešní společnosti

Jak již bylo naznačeno, kniha Rút má významné přesahy v oblasti teologie, práva, politiky i sociální problematiky. Všechny komentáře a výklady, které byly citovány v předchozí kapitole, si jich všímají, i když každý autor má svůj rukopis a možná odlišné priority. Jak píše Viktor Ber¹⁴⁰, motivy ekonomické a sociální se v knize Rút nepochybně vyskytují a mnohdy jsou ve vyprávění vysloveny přímo, buď vypravěčem, nebo postavami. Středem pozornosti je Rút – moábská vdova, která přišla se svou tchýní do Betléma a Noemi – ona tchýně, která se vrací z přechodného pobytu v Móabu zpět domů do Betléma chudá a rovněž ovdovělá. Ve druhé kapitole se na scénu dostává Bóaz – bohatý a spravedlivý muž z Betléma. Kolem těchto tří postav se točí celý děj a všechna sociální témata, která se v knize objevují, souvisí právě s nimi. Vybrala jsem tři aktuální témata a pokusila jsem se vysvětlit, proč by pro ně mohl být příběh Rút inspirativní.

3.1 Individualismus a lhostejnost

Podle definice webového portálu wikisofia je individualismus specifický způsob myšlení a jednání, které vychází ze zájmu a práv jedince. Podle individualistického postoje je jedinec a jeho nezávislost na prvním místě, jedinec má právo starat se především sám o sebe. Cituji: „*Individualismus chápe společnost jako více méně nahodilé a volné seskupení osob a odmítá nebo podceňuje společenské vazby člověka, vzájemnou závislost a solidaritu.*“¹⁴¹

Pokud bychom se rozhodli žít podle této filozofie důsledně, domnívám se, že by to mohlo vést k sobeckosti a lhostejnosti jednoho ke druhému. Nesnažím se tvrdit, že nic z teorie individualismu nepatří do praxe, obsahuje i důležité prvky svobody a práv jednotlivce, bez kterých si dnešní společnost už nedokáže představit život. Obávám se ale, že všeho příliš škodí a stejně jako si ze svého hlediska nedokážu představit společnost bez svobody, nedokážu si představit společnost bez vzájemné závislosti a solidarity. Stejně tak postavy v knize Rút rozhodně nejednají sobecky, nejsou vůči sobě lhostejné a bez ostychu přiznávají svoji závislost na druhých a Hospodinu. Mezi individualismem praktikovaným podle poslední věty definice a poselstvím knihy Rút je

¹⁴⁰ BER, Viktor. Svět podle Bóaze: bohatství, moc a spravedlnost v knize Rút. *Caritas et veritas* [online]. 2013, 3(2), 10-16 [cit. 2018-04-25]. ISSN 1805-0948. Dostupné z: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?action=openfile&pkey=105>

¹⁴¹ Individualismus. *Wikisofia* [online]. Creative commons 3.0 Česká republika, 2013 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://wikisofia.cz/wiki/Individualismus>

tedy silná diskrepance. Abych byla konkrétnější, uvedu příklad přímo na jednání postav v knize:

- **Rút** – Nesobeckost této mladé vdovy se prolíná celým příběhem. Nejvýraznější je však její radikální rozhodnutí opustit známé prostředí Moábu a odejít se svou tchýní Noemi do její domoviny, ačkoliv cesta byla dlouhá a přijetí občany Betléma bylo nejisté. Obzvláště pro Rút jako pro cizinku. Rút se tedy rozhodně nezachovala individualisticky. Upozadila své zájmy před zájmy Noemi. Nedokázala si představit, že by zpřetrhala vazby, oddělila se od své tchýně a nechala ji jít samotnou. Mimo jiné proto, že díky ní objevila nový smysl svého života – víru v Boha Izraele. Na druhou stranu Rút nepopřela svoji závislost na druhých, když prosila Bóaze, aby nad ní rozprostřel křídla svého pláště a zachoval se jako zastánce.
- **Noemi** – Ačkoliv se může zdát, že Noemi není až tak výraznou osobností co se solidarity týče, již z předchozího srovnání interpretací vyplívá, že tomu tak není. Noemi projevila svou nesobeckost hned několikrát. Nejprve když se snažila přemluvit své snachy, aby s ní nechodily do Betléma, vrátily se ke svým matkám a znovu se vdaly, a poté když převzala zodpovědnost za Rút jako za svou dceru a snažila se zajistit její budoucnost.
- **Bóaz** – O inspirativnosti tohoto muže není pochyb. Autor knihy Rút to nechává říct Noemi hned na začátku druhé kapitoly. V Bibli 21. století nazývá Bóaze znamenitým mužem. Už jeho chování k žencům, kteří pro něj na poli pracovali, bylo neobvyklé. Zdravil se s nimi „Hospodin s vámi!“, jedl s nimi. Ještě neobvyklejší však bylo Bóazovo chování k Rút. Když ji poprvé uviděl na svém poli paběrkovat za ženci, nemusela nic dlouho vysvětlovat. Stačilo, že ji služebník představil, přetlumočil důvod jejího příchodu a informoval o její pracovitosti. Bóaz ji ihned přijal a začal jí, a potažmo i Noemi, poskytovat nadstandardní péči. Nepochybně v tom hrály roli i osobní sympatie, přesto byla Bóazova velkorysost výjimečná. Tuto svoji štědrost a zájem o blaho druhých pak projevila, ještě když ho Rút překvapila svou noční žádostí na humně a on tak pohotově zareagoval. Místo toho, aby jí vyčetl, že ho v noci vylekala, ji požehnal, přijal roli zastánce a začal přemýšlet o realizaci. Při rozhovoru s bližším příbuzným nestavěl své zájmy na první místo, ani není řeč o tom, že by

kalkuloval s dědictvím, jako to udělal bližší příbuzný Noemi. S vědomím určité nevýhodnosti „obchodu“ šel za svým cílem a za splněním svého slibu.

Inspirace: Možná, že nás dnešní výkonu a dokonalosti chtivá doba k individualismu tlačí. Vždyť pokud si chceme vybudovat kariéru, postavit krásný dům, zachovat si krásné tělo apod., nezbývá příliš času na to, abychom se zatěžovali starostmi o druhé. Podle teorie individualizmu máme přeci právo obhajovat svoje zájmy bez ohledu na lidi kolem nás, protože společenské vazby vlastně neexistují a my na nikom závislí nejsme. Pokud máme všichni stejná práva prosazovat sami sebe, proč by nám nemohl být sousedův osud lhostejný? Nemusíme ani chodit k sousedovi přes ulici. Leckdy se jedná o lhostejnost nebo sobeckost v rodinách. Důvod ke změně takového přístupu spatřuji v rozdílnosti podmínek, ze kterých vycházíme – ne každému je dána průbojná povaha, ne každý má dostatek prostředků, aby prosazoval své zájmy, ne každý je v takovém fyzickém nebo psychickém stavu, který to umožňuje atd. - a v povaze člověka jakožto lidské bytosti, která cítí a soucítí. Příklad Rút, Noemi a Bóaze tak může posloužit jako motivace, inspirace a odhodlání změnit své, možná někdy příliš na „JÁ“ zaměřené, jednání.

3.2 Předsudky jako příčina sociální exkluze

Webový portál Czechkid uvádí tuto definici předsudku ve vztahu k lidem:

„Předsudek je přisuzování vlastností (většinou negativních) lidem dopředu, aniž bychom je znali. Někdy je předsudek definován jako negativní stereotyp. Předsudek obsahuje záporné hodnocení nebo odsouzení a je projevem negativního vztahu.“¹⁴²

Musíme si přiznat, že naše současná společnost nemá o předsudky vůči lidem nouzi, ať už jsou jacíkoli. Velmi často žijeme ve stereotypech, postrádajíc jakoukoli reflexi svého vlastního uvažování. Pravdou je, že předsudky mohou být i pozitivní, ale vzhledem k charakteru kapitoly mám na mysli spíše ty s negativní konotací. Lidé jsou oběťmi předsudků z nejrůznějších důvodů. Nejčastěji je to rasa, náboženství nebo příslušnost k nějaké společenské skupině. Důsledkem chování ovlivněného předsudky může být marginalizace – postupné odsouvání jednotlivců nebo skupin na okraj společnosti¹⁴³,

¹⁴² Pro pedagogy: Stereotypy a předsudky. *Czechkid* [online]. 2007 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/si1230.html>

¹⁴³ *Slovník cizích slov: marginalizace* [online]. 2018 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=marginalizace&typ_hledani=prefix

v extrémních případech až sociální exkluze – vyloučení některých jedinců nebo i skupin obyvatelstva na okraj společnosti¹⁴⁴. Např. předsudky vůči romské komunitě ztěžující nebo znemožňující sehnat zaměstnání; nepřijetí cizinců do místních komunit; život v chudobě z důvodu nedostatku zdrojů – neochota pomoci z důvodu předsudků.

Takováto marginalizace nebo sociální exkluze hrozila i Rút po příchodu do Betléma. Přišla ze znepráteleného Moábu, kde ve společnosti převažovalo uctívání několika bohů, především hlavního boha Kemoše. To se absolutně rozcházel s vírou Izraelců v jediného Boha. Dalo by se tedy očekávat, že lid v Betlémě zareaguje na příchod Rút velmi negativně a bude se ji snažit v lepším případě odsunout na vedlejší kolej, v horším případě úplně vypudit. Autor knihy Rút ale nic takového nepopisuje. Zpočátku jistě Rút vzbuzuje ve městě pozdvižení a nejistotu, když se ale ukáže její ctnostná povaha, žádné náznaky nepřátelství vůči Rút se projevovaly nezačnou. Jako první prolomil hráze předsudků Bóaz, když nechal Rút paběrkovat na svém poli a ještě ji projevil tolik štědrosti. Bližší příbuzný, jež měl právo se rodiny zastat ještě před Bóazem, se pravděpodobně pozastavil nad tím, že by se musel oženit s cizinkou, hlavním důvodem jeho odmítnutí ale nejspíš byl onen zmiňovaný strach o dědictví. Když se pak Bóaz oženil s Rút a ona mu porodila syna, není už pochyb ani o přijetí Rút betlémským lidem do společenství Izraele. Rút se jim dala poznat a oni ji přijali i s tím, že má moábský původ. Postupně tedy zahodili předsudky vůči Rút, a připustili její individualitu.

Inspirace: Betlémský lid a především Bóaz nám ukazují, že zbavit se předsudků je možné, potřebné a v důsledku také přínosné. Etnocentrické společnosti, které nejsou schopny přijmout jinakost a automaticky odsuzují jedince i skupiny lidí, kteří vzbuzují nejistotu nebo strach, se o hodně ochuzují. To, že Rút dostala možnost začlenit se do komunity v Betlémě, přineslo komunitě za prvé poznání, že i cizinka – původem Moábka se může plně oddat víře v Hospodina a nemusí vykazovat vlastnosti, které od jejího původního národa očekáváme, za druhé to ušetřilo chudobu a hlad Rút i Noemi a možné konflikty v komunitě kvůli tomuto tématu, za třetí se díky Rút obnovila linie Elímeleka a započala se linie Bóazova, která vedla až ke králi Davidovi, potažmo ke Kristu. Z toho vyplývá, že i takto zdánlivě obyčejná změna v postoji může přispět ke

¹⁴⁴ *Slovník cizích slov: sociální exkluze* [online]. 2018 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=soci%C3%A1ln%C3%AD+exkluze&typ_hledani=prefix

vzniku něčeho krásného, při nejmenším k harmoničtější atmosféře ve společnosti, jejíž členové se nechovají elitářsky, jsou si vědomi pestrosti lidských osudů, povah, charakterových rysů, způsobů myšlení a chování a dovedou si představit přínos této pestrosti pro komunitu i pro ně samé. Tento vzorec lze samozřejmě použít i pro jiné skupiny lidí, které jsou vyčleňováni ze společnosti. Např. lidé s duševním onemocněním, Romové, lidé s mentálním postižením, lidé bez přístřeší a další skupiny nebo jednotlivci, kteří vybočují z mainstreamu a jsou zatíženi předsudky společnosti.

3.3 Senioři žijící v chudobě/senioři bez domova

Ačkoli České noviny v dubnu roku 2018 uvedly, že „*Česko se v EU dlouhodobě řadí mezi země s nejnižší mírou chudoby a sociálního vyloučení.*“¹⁴⁵, problém chudoby existuje a vedle matek samoživitelek jsou senioři, zejména ženy ve věku nad 65 let nejohroženější skupinou. Chudoba není jednoduše definovatelný pojem. Je obtížné ji měřit a vyhodnocovat. Pomocníkem může být stanovená hranice příjmové chudoby, pod kterou se ocitá člověk žijící v České republice, když nedosáhne ani na 60 procent mediánu příjmu. Podle ČTK¹⁴⁶ tato částka v roce 2017 činila pro jednotlivce 11 195 korun. Vratislava Hofmanová¹⁴⁷ píše ve svém internetovém článku, že mnoho seniorů o své finanční nouzi mlčí. Bylo by pro ně potupné říct si o peníze úřadům nebo svým dětem. Proto je chudoba seniorů často latentní.

Často se také stává, že kvůli neúnosné finanční zátěži senioři skončí na ulici. O tomto problému mluví redaktori České televize¹⁴⁸ v reportáži věnované tomuto tématu. Podle nich nejčastěji senioři přijdou o bydlení ze dvou hlavních důvodů. Buď proto, že zůstanou sami – bez partnera a rodiny a tím pádem nemají kam jít anebo je jejich důchod tak nízký, že si nemohou dovolit platit nájem. Často jsou důvodem napjaté rodinné vztahy, ve kterých nefunguje vzájemná solidarita.

Noemi v knize Rút byla právě takovou starší ženou, které hrozil úpadek do chudoby. Na její věk poukazuje monolog jí samotné, když přesvědčuje své snachy, aby s ní nechodily

¹⁴⁵ ČTK. Loni v ČR klesl počet lidí ohrožených chudobou a nedostatkem. *České noviny* [online]. 2018 [cit. 2018-04-28]. ISSN 1213-5003. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/loni-v-cr-klesl-pocet-lidi-ohrozenych-chudobou-a-nedostatkem/1607603>

¹⁴⁶ Ibid

¹⁴⁷ HOFMANOVÁ, Vratislava. Neviditelná chudoba seniorů. Mlčí se o ní. *I60* [online]. Praha, 2018, 27. 2. 2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.i60.cz/clanek/detail/16688/neviditelna-chudoba-senioru-mlci-se-o-ni>

¹⁴⁸ Události v regionech (Praha). TV, ČT 1. 6. března 2018. 17:00. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/218411000140306-udalosti-v-regionech/obsah/605068-seniori-bez-domova>

do Betléma. Argumentuje tím, že ona už je na vdávání stará, tudíž jim neporodí syny, které by si mohly snachy vzít a založit s nimi rodinu. Svým rozhodnutím vrátit se do Betléma jde Noemi vstříc nejistotě. Dům jejího muže už je možná dávno srovnaný se zemí a navíc by jí ani nepatřil. Jak bylo psáno výše, na ženy se dědictví nevztahovalo. Neměla ani naději, že někdo obnoví rodovou linii jejího muže Elímeleka. Oba synové byli mrtví, snachy cizinky, které by si v Betlémě pravděpodobně nikdo nevzal. A i když samy chtěly odcestovat s Noemi do jejího města, nechtěla je podrobovat takovému nejistému osudu, jaký by je čekal v Betlémě.

Jak už víme, jedna ze snach – Orpa se nakonec rozhodla uposlechnout Noemi a zůstala v Moábu. Její druhá snacha – Rút, se však nenechala odradit, vyznala Noemi svou věrnost a odešla s ní. Brzy po příchodu do Betléma začala pracovat na poli a živila tak sebe i svou tchýni. Nebýt této péče, která byla motivovaná láskou k Noemi a důvěrou v Boha, by Noemi nejspíš žila v bídě až do smrti. Rút tedy prokázala své tchýni solidaritu, kterou bychom v dnešní společnosti museli nejspíš dlouho hledat. Netvrdím a priori, že vztahy mezi snachami a tchýněmi jsou vždy napjaté. Přesto se domnívám, že takových je mnoho a pokud nejsou napjaté, málokterá snacha by pro svou tchýni udělala tolik, co Rút pro Noemi. Jejich vzájemná blízkost byla nejspíš umocněna předáváním víry v Hospodina ze strany Noemi a hluboké přijetí této víry ze strany Rút.

Další postavou, která se zachovala solidárně se svou rodinou, i když relativně vzdálenou, je Bóaz. Jak již bylo psáno výše, nehleděl příliš na své zájmy a rozhodl se zastat Noemi tím, že vykoupí majetek po jejím muži a vezme si za ženu její snachu. Tak zabránil úpadku Noemi i Rút do chudoby. Díky této mezigenerační solidaritě a rodinné soudržnosti byla Noemi zajištěná do budoucna, rod jejího muže se obnovil a ona se mohla těšit z vnoučete, které přijala za své.

Inspirace: Domnívám se, že pokud bychom si jako členové rodin vzali z jednání Rút a Bóaze příklad, mohlo by to mít velmi pozitivní vliv na sociální situaci seniorů. Jistě, naše společnost funguje jinak než společnost starověkého Izaele. Já mám ale na mysli spíše *podstatu* chování hlavních postav příběhu knihy Rút. Nemysleli jen na sebe, dokázali leccos obětovat, byli věrní a odvážní, ctili zákony, byli si vědomi svojí závislosti na Bohu a na sobě navzájem. Tato nesobeckost, obětavost, věrnost, odvaha, zásadovost a pokora je (mimo nástroje sociální politiky) dle mého názoru klíčem k bráně, za kterou začíná kvalitnější život seniorů.

Závěr

Cílem této práce bylo seznámit se a srovnat mezi sebou některé interpretace knihy Rút a propojit její poselství se sociální problematikou dnešní společnosti. Studium jednotlivých komentářů jsem zjistila, že autoři interpretují příběh různými způsoby, ale na několika hlavních věcech se shodují všichni. Klíčová slova vystihující charakter knihy jsou podle nich láska, víra a naděje. Všichni autoři, s jejichž díly jsem pracovala, se shodují na tom, že autor knihy Rút chtěl upozornit na důležitost víry a lásky pro každodenní život člověka. Chtěl ukázat, že na rozhodnutí, která člověk učiní s vírou v Boží prozřetelnost a láskou k druhým, bude odpovězeno. Proto jsem také zmínila naději jako jedno z klíčových slov pro interpretaci knihy Rút. Ať už autoři komentářů slovo „naděje“ použili přímo nebo ne, ze všech interpretací knihy číší její nadějeplné poselství. Nemám, a ani autoři komentářů, na mysli záruku, že když se budeme chovat slušně, budeme se mít dobře. Důležitá je důvěra v Boha a naše skutky vycházející z této důvěry. Znamená to tedy, že se rozhodneme pro postoj nebo čin, který nemá zaručený výsledek prostě proto, že věříme a milujeme. A i když se někdy zdá, že život, chcete-li Bůh, zkouší, co všechno vydržíme, právě víra nám může dát naději, že všechno se děje za nějakým účelem, lépe řečeno, vše může být proměněno v netušené dobro.

Určité rozdíly byly v interpretacích některých konkrétních pasáží knihy, ale nebylo jich mnoho. Jednalo se např. o názory na důvod odmítnutí bližšího příbuzného Noemi naplnit svoje výkupní právo nebo o různost důvodů Bóazova přespání na humně. Ani kvůli těmto rozdílům však nemohu říct, že by se některý z autorů výrazně lišil v názoru na hlavní poselství knihy Rút. Někteří autoři citovaní v této práci píšou spíše o rozepři se svými staršími kolegy, kteří měli často jiný názor na dobu vzniku knihy a zjednodušovali poselství knihy. Jména těchto autorů však zmíněna nejsou.

Co se týče inspirace knihy Rút pro sociální problematiku dnešní společnosti, uvedla jsem tři témata, která jsou podle mě aktuální. Téma individualismu, předsudků a chudoby seniorů jsou široká a určitě by se o nich dalo napsat samostatné pojednání. Já jsem se v rámci této práce soustředila spíše na propojení dané problematiky s příběhem Rút než na její popis. Dle mého názoru je kniha Rút nadčasová, ale mnohými nedocenená a možná nepochopená. Skrývá se v ní hluboké poselství o víře v milosrdného Boha, který inspiruje a zároveň odpovídá na milosrdenství člověka k člověku. Poselství o nesobecké lásce a obětavosti, poselství o soudržnosti a solidaritě s druhými, zejména se členy rodiny. Připouštění jakékoli závislosti člověka na něčem

nebo někom jiném se v dnešní společnosti příliš nenosí. Nejrady máme všechno pod kontrolou, libujeme si v jistotách (což je do jisté míry přirozené) a soustředíme se hlavně na sebe. Teorie individualismu toto naše sobectví velmi dobře živí a my se příliš nebráníme. Domnívám se ale, že touto snahou o kontrolu a sobectvím si spíše škodíme, než že by nám pomáhalo lépe žít. Dokud všechno jde, tak jak si představujeme, nevidíme problém. Jakmile se však stane něco, co nemůžeme ovlivnit, nevíme co se sebou. Z naší společnosti se vytrácí víra v milosrdného Boha. Často se rozhodujeme podle toho, jestli pro nás výsledek bude komfortní nebo jestli z něj něco vytěžíme. Volíme jednoduchá řešení, jsme zatíženi předsudky, necítíme odpovědnost za své příbuzné a slabé a málokdy jsme schopni něco obětovat. Nechci tvrdit, že lidé jednající podobně jako postavy v knize Rút vůbec neexistují, to bych ukřivdila mnoha krásným a svatým lidem. Vycházím z celkového dojmu, který ve mně naše společnost budí.

Proto je tady kniha Rút, která prezentuje poněkud jiný způsob uvažování a jednání než je uveden výše, a to sice odvážné, riskantní, plné nejistoty, ale na víře stojící a láskou inspirované. Rozhodnutí, která postavy v této knize udělají, nejenže nepůsobí z jejich úst nijak těžce, i když bez pochyby jsou, ale hlavně vyústí v něco nečekaně krásného a velikého. Kniha Rút pro nás může být jakýmsi dopisem, jehož autor nás zbavuje strachu z učinění těžkých rozhodnutí, dodává nám odvahu a naději, posiluje nás ve víře v Boží milosrdenství a inspiruje nás k láskyplnému a solidárnímu jednání.

Seznam literatury

Tištěné zdroje

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 18. (9. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2012. ISBN 978-80-87287-53-8.

DILLARD, Raymond B. a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona.* Přeložil Vilém SCHNEEBERGER, přeložil Pavel JARTYM, přeložil Pavel ŠTIČKA. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-078-0.

DODS, Marcus a kol. *An exposition of the Bible: a series of expositions covering all the books of the Old and New Testament.* 1. Hartford: Hartford, Conn. : Printed independently of the English editors and of other publishers by and for the S.S. Scranton Co., 1903.

GUTHRIE, Donald a J. A. MOTYER. *The New Bible commentary.* 3rd ed., completely revised. London: Inter-Variety P., 1970. ISBN 0851106153.

HAMLIN, E. John. *Surely there is a future: a commentary on the book of Ruth.* Edinburgh: Handsel Press, c1996. ISBN 0-8028-4150-3.

KNIGHT, George Angus Fulton. *Ruth and Jonah: introduction and commentary.* London: SCM Press, 1950. Torch Bible commentaries. [from old catalog].

MACLAREN, Alexander. *Expositions of holy scripture: The books of Deuteronomy, Joshua, Judges, Ruth, and first book of Samuel.* London: Hodder and Stoughton, 1906.

NICHOL, Francis D. *Seventh-day Adventist Bible Commentary: The holy Bible with exegetical and expository comment.* Vol. 2. Washington D.C.: Review and herald publishing association, 1954.

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník.* 3. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1992. ISBN 80-900881-1-2.

Pět svátečních svitků. Praha: SNKLHU, 1958. Živá díla minulosti (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění).

*Výklady ke Starému zákonu*². Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-154-8.

Elektronické zdroje

BER, Viktor. Svět podle Bóaze: bohatství, moc a spravedlnost v knize Rút. *Caritas et veritas* [online]. 2013, 3(2), 10-16 [cit. 2018-04-25]. ISSN 1805-0948. Dostupné z: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?action=openfile&pkey=105>

Biblický kánon: Židovský kánon. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 27. 11. 2016 [cit. 2018-04-09].

Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Biblick%C3%BD_k%C3%A1non

ČTK. Loni v ČR klesl počet lidí ohrožených chudobou a nedostatkem. *České noviny* [online]. 2018 [cit. 2018-04-28]. ISSN 1213-5003. Dostupné z:

<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/loni-v-cr-klesl-pocet-lidi-ohrozenych-chudobou-a-nedostatkem/1607603>

GRUBER, Jiří. Rút. *Českobratrská církev evangelická sbor Brno* [online]. 2007 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://brno1.evangnet.cz/node/246>

HOFMANOVÁ, Vratislava. Neviditelná chudoba seniorů. Mlčí se o ní. *I60* [online]. Praha, 2018, 27. 2. 2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z:

<https://www.i60.cz/clanek/detail/16688/neviditelna-chudoba-senioru-mlci-se-o-ni>

Individualismus. *Wikisofia* [online]. Creative commons 3.0 Česká republika, 2013 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://wikisofia.cz/wiki/Individualismus>

Pro pedagogy: Stereotypy a předsudky. *Czechkid* [online]. 2007 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/si1230.html>

Rút 4. *Bible* [online]. Praha 6: Biblion, 2009 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z:

<https://www.bible.com/cs/bible/15/RUT.4.b21>

Slovník cizích slov: marginalizace [online]. 2018 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z:

https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=marginalizace&typ_hledani=prefix

Slovník cizích slov: sociální exkluze [online]. 2018 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z:

https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=soci%C3%A1ln%C3%AD+exkluze&typ_hledani=prefix

Události v regionech (Praha). TV, ČT 1. 6. března 2018. 17:00. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/218411000140306-udalosti-v-regionech/obsah/605068-seniori-bez-domova>

Zajímavosti. *Církev bratrská* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z:

http://cb.cz/husinec/Zajimavosti/Slovník_biblickych_jmen_podle_A_Adlofa